

नमो तस्मै भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स ।

धम्मपद्य

नेपाल भाषाया छगूजक लय्पौ

विराज

वज्राचार्य

वर्ष ३

संख्या ३३

तछला

बुद्ध संवत् २४६४

नेपाल संवत् १०७०

छगू अंकया १)

दच्छिया चन्दा ३)

* पनिका *

कविता—

आशा—'प्रेम'	२०६
वैशाख पुनी—चित्ररंजन	२१५
जीवन—'निहिल'	२१६
मां-नेपाल—लक्ष्मी प्रसाद	२२३
कहानी—	
अनुचित प्रेम—अ० मारगरेट	२२०
निबन्ध—	
फीगु शिल्प व चित्रकला—सत्यमोहन	२१०
भूल—रामधर	२१३
स्वार्थी मानवता—जगदीश्वरमान	२१७

मनू नयगु खँ -

१० पौंड दामं २० कोटि ग्यालन वातिलः

प्रकृति थुगुसी चिकुलां ब्यूगुबेसं आपाः लः मालीगु जूगुलि न्युयार्क्या राजकर्मचारीते कृत्रिम रूपं लः दयकेगुली बिज्ञानया सहारा कायगु विषये छलफल जुयाच्चन ।

मो मल्हुसे, दाढी मखासे च्वंसांतवि न्युयार्क्या निवासितेसं ताझायात गाक लः मुंकेफई रुवाः मवो । आः इमिके दुगुयासिकं १ खरब ग्यालनति लः अप्पो सञ्चय यानातयगु आवश्यक ।

गबले-गबले भुल वा वययापलेसा छन्हु अतः भवामभवाम वा वलधाःसातिनि लः गाःवई ।

तर कृत्रिम वा वयकेगुली दकले न्हापां अनु-सन्धान या म्ह डा० लांग्मूरं घाल कि वयागु न्हूगु टेकिनकं न्युयार्क्यात १० पौंड दामं २० कोटि ग्यालन लः बीफु । सिल्वर आयोडाइडे (Silver Iodide) कुँ पिक्याः व कुँयात ठीक किसिमगु सुपाचे छल धाःसा थ्व वा वई ।

थ्व हे टेकिनकं मेक्सिकोया सुरुखा भूमो ३५ कोटि ग्यालनति लः थौने उत्पन्न जुल धयागु लांग्मूरया भनाइ दु । वं व कुँ च्वे सुपाचे छ्वसैलि २४ घंटाया भित्रे ५ इञ्ची वा वल हं ।

न्यायालयं स्वीकृति बिल धाःसा लांग्मूरयागु कुँ सञ्चय यायत अत्यावश्यक जुयाच्चंगु लः उत्पन्न याय-फययो ।

कल्वाःलः—शम्भु लाल

२२४

आशा—भोलाराम

२२५

धर्म—

धर्मोदय—भिक्षु प्रज्ञारश्मि

२१६

मचाखाचा—

छमू घटना(कविता)—आशाराम

२२६

जिगु न्हिच्छिया ज्या—छम्ह मचा

२२६

उगुंथुगुं—

छमू स्मृति—'मदन'

२१३

जि—हरिशंकर लाल

२१५

सम्पादकीय समाचार इत्यादि—

न्यापुया तेज—

क्वाः

(१) त्यपा तुति दु, छयं छगः दु । तर न्यासिनं वनेमफु, स्वयनं मफु—छु ?

(२) च्वाय्वं, तर न्यासिमवं । हालेफु, तर खँ ल्हाय्-मफु—छु ? —पद्मकृष्ण

(३) सिजः त्यपे चुंदां मुक—छु ?

(४) खोखोपाखँ भोभो लाः छु ?

(५) स्वय सुन्दरी मन कपटी—छु ? —पुलांगु

†

+

†

बछला अङ्के च्वंगु काःया लिसः जम्मा फिगुम्हेस्यां (मिजं १४- मिसा ५) छ्वयाहल । स्वंगूतक मिलेयाःपि ४ म्ह दु । सकस्यानं क्वे बियातयागु लिसःनाप थःथःगु लिसः मिलेयाना स्वयमाल ।

(६) सासः (२) ई, खुसि (३) भविष्य (४) गुँ (५) लः

मीया लड्डू

— कुमारी शोभा

छमना मी च्यान्हुतक लखे पवयातयगु । लः न्हिन्हि हिलाबीमाः । च्यान्हु दुखुनु यञ्चुक सिलाः निभाले पायगु । नाइसे च्वंबले दुक्याः, लोमाय् तथाः नच्चुक निनाः बगल ह्यले बुकक सीगु । अले मी गुलि दु उलि हे चीनी तथाः लड्डू ग्वारा चिनेगु । थ्व लड्डू साप हे साः हानं थुकिं बात रोगनं लाः ।

(सुनानं च्वेयागु तरकीबं लड्डू दयकल धाःसा सम्पादकयात नं छगः-निगः.....)

अर्थात्

“भासये जोतये धम्मं”

सम्पादकः भिक्षु महानाम “कोविद”

वर्ष ३

कलकत्ता

ज्येष्ठ वि० संवत् २००७

जून ईस्वी संवत् १९६०

अंक ८

आशा

—‘प्रेम’

सुदु अभिलाषा तथाः श्व नुगले
लं जिगु स्वागत याक्य धकाः,
वेधुन सुखिमे खेगु दिनाः शौ
गंगु म्हुतुसि जि ल्पाक्य धकाः।

त्वंकि, त्वंकि रे, त्वंकि जितः आः
अय्ला तिरिरि मिगु, सखी !
पकनायुशो हे सालाः सुखिमे
यानाबिब रे त्त, सखी !

निन्दुषा पाहां जुयाः श्व जगते
सुख-आनन्द जि याम्त वया,
फसं पुनाः वा लःनं खीकाः
तैबिल भमराय् द्धवी हयाः।

मय्ल, मय्ल आः पाडंगु जीवन
चब्बुक, खत्तुक तोत्य, सखी !
चाकुगु अय्लाखं फुक ववचिनाः
माकुगु जीवन हने, सखी !

अय्ला व सलि व ल्ख खम्हजक खः
जिगु जीवनया पासा रे,
ल्लिमिके हे आः लुकुबीगु जिगु
अन्तस्तलया आशा रे।
हृदय पिचाय्काः, दुरुहरु हाय्काः
वेगु सलि जिगु जाय्कि, सखी !
पाः काकां मूं मिखा तिस्यूथं
तिसिनाङ्गे जिगु जिनं, सखी !

व्यतापासा

१०००

भीगु शिल्प व चित्रकला

भाजु सत्यमोहन जोशी

श्व भीगु शिल्प व चित्र कला भीगु प्राचीन सभ्यतायागु चिंपौ खः । भीके गाकं हे विश्वास दु कि गुगुं बखते भीगु शिल्प चित्रकलाया उन्नति परा-काष्ठाय नं थ्यंगु खः । तर, छु याय्, अपशोचया खँ श्व हे जुल—‘भीगु शिल्प चित्रकलाया इतिहास लोप प्रायः जुयाच्चन । गनं दय्फ, अयूनं प्रकाशित जूगु खने-मदुथें च्वं । बरु देशविदेशयापि अन्वेशकतेसं गनंगनं छुं भति च्वयातःगु खनेदु । अयसां छु याय् ! भीगु शिल्पकलाया पूर्व इतिहास पूरा नकसां खनेमदु । गनं दःसा उकियात प्रकाश याय्गु सज्जनपिनिगु लाहाती जुयाच्चन ।

नेपाली भाषाय् पिहां वोगु ‘नियमित आक-स्मिकता’ धैगु सफुलि खनेदु कि, “१३ गृ शताब्दी भोट देशे स्तूप (थूर) दय्केत भीगु नेपा-गालं छगू कला-कार-मण्डल अन वन । व कलाकार-मण्डलया नायोजु जुयावंम्ह व्यक्ति १७ हू दुम्ह अरनिका (चिनियातेसं नां कयातःगु फल-‘पाउ’; सफू च्त्रोम्हसिया अनुमान बलबाहु) धयाम्ह सर्व श्रेष्ठ मूर्तिकार तथा चित्रकार खः । श्व हे व्यक्ति चीन देशे नं वयाः थःगु कला वास्तुया चमत्कार क्यंगु बखते चिनिया बादशाह कुब-लांइखां धैम्हं वयात ‘मिङ्ग हाई’ धैगु खिताब बिल । थुकिं सीदु कि भीगु शिल्प चित्रकलाया प्रचार केवल थःगु देशे जक मखु, सुदूर देश विदेश नं जुल । तथैव, देश विदेशं ल्याहाँ वोपिं कलाकारतेसं कर-पिनिगु बांबांलागु अथवा न्हूगु छुं कलानं हयाः थःगु देशे प्रचार यात । भोसं स्यू कि १७ गृ शता-ब्दिया प्रारम्भे निर्माण जूगु यल देशया महाबौद्ध देगः भारतवर्षे च्वंगु ‘महाबौद्ध’ मन्दिरयागु अनु-करण वा नमूना खः । एवं प्रकारं, भीगु नेपा-गाः छगू चीघंगु थाय् जुयाच्चंसां थनयागु शिल्प चित्रकला-यागु सम्बन्ध भारतवर्ष, भोट, चीननाप घनिष्ठ जुया

च्वंगु खनेदु । अफ, हालसाले निर्माण जूगु स्वयम्भू आनन्द कुटियागु ‘लंका चैत्य’ नं छगू आदर्श उदा-हरण खः । तर, न्हागु हे जूसां नेपा-गाःया शिल्प चित्रया कलाविद्वत्तेसं थःगु मौलिकता व नवीनता धाःसा तोतूगु खनेमदु । थुकिं सीदु कि भीथाय्यापि कलाप्रेमीजनपिं फुक्क थःगु वस्तु शैलीपनया द्योतक खः ।

यदि यल देशयागु प्यंगू दिशाय् दय्कातःगु स्तूपत (थूर) अशोक महाराजं स्थापना वा निर्माण याना-वंगु हे खः सा अथवा अनेक विहार व चैत्यनं वयकः जुजुं हे दय्कावंगु धैगु खँ सत्य खः सा उगु बखते हे नं भीगु शिल्प व चित्रकलायागु इतिहास प्रारम्भ ज्वीधुंकूगु खनेदु ; अर्थात् श्व भीगु विक्रम सम्बत्तया वयसं २१५ दँन्हो स्तूप, विहार, चैत्य, धर्मघातु आदियागु निर्माणं सीदु कि मूर्ति निर्माण व गृह-निर्माण कलाय् भी पुर्खापिके गाकं हे विशेषता दु; चमत्कारनं दु । हानं गुन्हुपुनीभा विहारपत्ति बोइगु ‘तोळ-पौ’ नं सीदु कि चित्रकलानं न्हापानिसं हे भीथाय् उन्नत जुयाच्चन । थुजोगु चित्रकलाया विशेषता व मौलिकता अफ स्वयमाल धाःसा जयप्रकाश मल्ल जुजुया पालेयागु येँ देयागु कुमारी स्थाने थौंतक नं विद्यमान जुयाच्चंगु दनि । अफ, न्हापा धया-वयाथें तुं चीन देशयागु चित्रकलानं भीथाय् द्वाहाँ वयाच्चंगु खनेदु । छाय् धाःसा भीथाय् खनेदुगु ‘मलः’ यागु चित्र चीनं वोगु धैगु आपाःसिया विश्वास दु ।

अमेरिका देशं प्रकाशित जूगु छगू पत्रिकाय् नेपा-गाःयागु शिल्प वास्तुकलायात प्रशंसा यानाः श्व खँ नं उल्लेख याःगु दु कि ‘नेपागाले जक शिल्प चित्रकला पूर्णगु २७०० बौद्ध व हिन्दू मन्दिर दु’ । वास्तवे धार्थे धायमाल धाःसा नेपागाले दुहाँ वोपिं प्रत्येक देश-विदेशयापि व्यक्तितेगु दृष्टि न्हापां भीगु शिल्प वास्तु

निर्माण कलाय हे वंगु खनेदु । यलदेयागु कृष्ण मन्दिर, महाबौद्ध ; येँ देयागु हनुमान ध्वाका, तलेजु; खप-देयागु ५५ पाः भयाः दुगु दरबार, न्यात पोलो मन्दिर इत्यादि अमूल्य दुर्लभ कलायागु चिह्न पौ धकाः सुनांजक प्रशंसा मयाःगु दै ?

शायद् भीगु शिल्प व चित्रकलायागु विकास उगु बखतयागु धार्मिक भावं हे प्रगतिशील जूगु खय्फु । विचाः यानास्वोसा सीदुगु खँ खः कि मनूते गुगु धर्मे गथे-गथे श्रद्धा जुल, अथे-अथे हे विभिन्न रूपं भीगु कला विकसित जुयावन । बौद्धमार्गीजनपिसं प्रत्येक विहारे बुद्धयागु मूर्ति हे जक निर्माण यायांवन तथैव चैत्य, धर्मधातु व बुद्ध जीवनी भरेजुगु तोल्ल-पौत । उखे शैव वाममार्गीतेसं नं थःथःगु धर्मया रुचिअनु-सारं शिव मन्दिर, देव मन्दिर, देवी मन्दिर आदि निर्माण यायां तदनुसार मूर्ति निर्माण यात । हानं मन्दिरया दुने च्वनीगु ख्याः कवं, नासःद्यो आदियागु चित्रतनं कलात्मक ढंगं प्रदर्शन यात । अझ थुलिजक मखु, प्रत्येक छेँ थुवा जुयाच्चंपिसं थःथःगु धर्मे प्रभा-वित जुयाः उगु नकसां हे गृह निर्माण यात । बौद्ध-मार्गीजनपिनिगु छेँ कलाया छमू-छमू टुक्रां भरेजुया च्वंगु भयाले, लुखाय् केवल बौद्ध कलायागु जक हे चमत्कार खनेदयाच्चन; तथैव लुखाफुसे च्वयातःगु चित्रकलाय नं बौद्ध कलाजक हे खनेदयाच्चन । थथेँतुं अन्य धर्ममार्गीतेगु छेँ नं थःथःगु धर्मानुसारयागु शिल्प व चित्रकलां परिपूर्ण जुयाच्चंगु खनेदु । एवं रीतं गुलि-गुलि मनूत धर्मे प्रभावित जुयावन, उलि-उलि हे अपो श्रद्धा तःगुलि उगु वखतयागु भीगु कलानं फनफन विकास जुयावन । अले, छन्हु मनूते कला-नाप घनिष्ठ सम्बन्ध जुल । व्यक्तियागु जीवन हे कलात्मक जुल । कलात्मक प्रदर्शन मयायकं छुं हे ज्या मयात । चिकिचापाःगु तिकिभयाः छपाते जक हे गुलि शिल्प कलां भरेजुयाच्चन, तथैव चिकिचाधंगु लुखाय्,

लोहं हिति, पंचुयागु कलमे, मसिथले । लाय्कू, भवन, मन्दिरे दुनेपिने परिपूर्ण जुयाच्चंगु कला ला अलग दहे दनि । यल देया कृष्णजुयागु शिला मन्दिरे ला महा-भारत-रामायणथेँजागु ऐतिहासिक घटनात फुक्कं कलात्मक ढंगं प्रदर्शन यानातःगु दु । छमू समये कलाया उन्नति थपायसकं जुजुवन कि, लुँयागु भयाः, लुँयागु गजू, लुँयागु आखः इत्यादि शिल्प व चित्र-कलाया अनूपम आदर्श रूप पुर्खा कलाकारजनपिसं प्रस्तुत यानावन । उगु बखतया थुजापिं नामी-नामी कलाविद्पिनिगु अमर नां व ज्यायात पत्ता लगेयानाः प्रकाश व परिचय याय्गु थौंयागु भीगु समाजयागु कर्तव्यमध्ये छमू खः ।

नेपा-गाःया छार्डनि म्यूजियम छको खोवन धाःसा भीगु प्राचीन, मध्यकालीन व वर्तमान शिल्प चित्र-कलाया इतिहास व चिह्न स्वरूप जुयाच्चंगु वस्तुत छमू-छमू अध्ययन यायफु । मेमेगुली न्ह्याम्हेसिनं न्ह्यागु हे धाःसां थुगु क्षेत्रे जा भीगु जातीय गौरवपूर्ण नां सकसिनं नं कयावोगु हे दु, कयावनानं च्वनी । व सिँयागु भयाः; व सिँयागु देगः; व दंयागु मन्दिर, पशु, पक्षी; व कव्यागु त्वादेवा; व लुँयागु लुँखा, तायो; व वोहयागु कलि; व लुँ-वोहयागु किर्किपा; व सिजः-लीयागु थलबल; व फटकिरियाम्ह शान्त मूर्तिम्ह बुद्ध अझ अनेकानेक धातुयापिं देव-देवीयागु मूर्ति तथैव कलां परिपूर्ण जुयाच्चंगु अनेकानेक च्वयातःगु, थानातःगु, भरेयानातःगु विभिन्न सादा व रंगीन चित्रत, भीगु शिल्प व चित्रकलाया छुं आदर्शनीय नमूना खः । अझ नेपा-गाले बराबर ज्वीगु प्रदर्शनी, थुजःगु भीगु शिल्प व चित्रकलाया चमत्कार भीसं स्वयावया च्वनागु हे दु । भारत देशया केन्द्रस्थाने बराबर जूगु प्रदर्शनी नं भीगु शिल्प चित्रकलां प्रमुख प्रशंसनीय स्थान कयावोगु विश्व विदित जुयावया च्वंगु हे दु । अझ धार्थे धाय्माल धाःसा भीगु शिल्प

भीगु शिल्प व चित्रकला

भाजु सत्यमोहन जोशी

श्व भीगु शिल्प व चित्र कला भीगु प्राचीन सभ्यतायागु चिंपौ खः । भीके गार्क हे विश्वास दु कि गुगुं बखते भीगु शिल्प चित्रकलाया उन्नति परा-काष्टाय नं थ्यंगु खः । तर, छु याय्, अपशोचया खँ श्व हे जुल—'भीगु शिल्प चित्रकलाया इतिहास लोप प्रायः जुयाच्चन । गनं दय्फ, अयनं प्रकाशित जूगु खने-मदुथें च्वं । बरु देशविदेशयापि अन्वेशकतेसं गनंगनं छुं भति च्वयातःगु खनेदु । अयसां छु याय् ! भीगु शिल्पकलाया पूर्व इतिहास पूरा नकसां खनेमदु । गनं दःसा उकियात प्रकाश याय्गु सज्जनपिनिगु लाहाती जुयाच्चन ।

नेपाली भाषाय् पिहां वोगु 'नियमित आक-स्मिकता' धैगु सफुलिं खनेदु कि, "१३ मृ शताब्दी भोट देशे स्तूप (थूर) दय्केत भीगु नेपा-गालं छगू कला-कार-मण्डल अन वन । व कलाकार-मण्डलया नायोजु जुयावंम्ह व्यक्ति १७ हू दुम्ह अरनिका (चिनियातेसं नां कयातःगु फल-पाउ'; सफू च्त्रोम्हसिया अनुमान बलबाहु) धयाम्ह सर्व श्रेष्ठ मूर्तिकार तथा चित्रकार खः । श्व हे व्यक्ति चीन देशे नं वयाः थःगु कला वास्तुया चमत्कार क्यंगु बखते चिनिया बादशाह कुब-लांइखां धैम्हं वयात 'मिङ्ग हाई' धैगु खिताब बिल । थुकिं सीदु कि भीगु शिल्प चित्रकलाया प्रचार केवल थःगु देशे जक मखु, सुदूर देश विदेश नं जुल । तथैव, देश विदेशं ल्याहाँ वोपिं कलाकारतेसं कर-पिनिगु बांबांलागु अथवा न्हूगु छुं कलानं हयाः थःगु देशे प्रचार यात । भोसं स्यू कि १७ मृ शता-ब्दिया प्रारम्भे निर्माण जूगु यल देशया महाबौद्ध देगः भारतवर्षे च्वंगु 'महाबौद्ध' मन्दिरयागु अनु-करण वा नमूना खः । एवं प्रकारं, भीगु नेपा-गाः छगू चीघंगु थाय् जुयाच्चंसां थनयागु शिल्प चित्रकला-यागु सम्बन्ध भारतवर्ष, भोट, चीननाप घनिष्ठ जुया

च्वंगु खनेदु । अम्ह, हालसाले निर्माण जूगु स्वयम्भू आनन्द कुटियागु 'लंका चैत्य' नं छगू आदर्श उदा-हरण खः । तर, न्ह्यागु हे जूसां नेपा-गाःया शिल्प चित्रया कलाविद्वत्तेसं थःगु मौलिकता व नवीनता धाःसा तोतूगु खनेमदु । थुकिं सीदु कि भीथाय्यापि कलाप्रेमीजनपिं फुक थःगु वस्तु शैलीपनया द्योतक खः ।

यदि यल देशयागु प्यंगु दिशाय् दय्कातःगु स्तूप (थूर) अशोक महाराजं स्थापना वा निर्माण याना-वंगु हे खः सा अथवा अनेक विहार व चैत्यनं बयकः जुजुं हे दय्कावंगु धैगु खँ सत्य खः सा उगु बखते हे नं भीगु शिल्प व चित्रकलायागु इतिहास प्रारम्भ ज्वीधुंकूगु खनेदु ; अर्थात् श्व भीगु विक्रम सम्बन्धया बयसं २१५ दँन्ह्यो स्तूप, बिहार, चैत्य, धर्मवातु आदियागु निर्माणं सीदु कि मूर्ति निर्माण व गृह-निर्माण कलाय् भी पुर्खापिंके गार्क हे विशेषता छु चमत्कारनं दु । हानं गुन्हुपुनीम्हा विहारपत्ति बोहा 'तोळ-पौ' नं सीदु कि चित्रकलानं न्हापांनिसं हे भीथाय् उन्नत जुयाच्चन । थुजोगु चित्रकलाया विशेषता व मौलिकता अम्ह स्वयमाल धाःसा जयप्रकाश मल्ल जुजुया पालेयागु येँ देयागु कुमारी स्थाने थौंतेक नं विद्यमान जुयाच्चंगु दनि । अम्ह, न्हापा धया-वयाथें तुं चीन देशयागु चित्रकलानं भीथाय् द्वाहा वयाच्चंगु खनेदु । छाय् धाःसा भीथाय् खनेदुगु 'मल्ल' यागु चित्र चीनं वोगु धैगु आपाःसिया विश्वास दु । अमेरिका देशं प्रकाशित जूगु छगू पत्रिकाय् नेपा-गाःयागु शिल्प वास्तुकलायात प्रशंसा यानाः श्व नं उल्लेख याःगु दु कि 'नेपागाले जक शिल्प चित्रकला पूर्णगु २७०० बौद्ध व हिन्दू मन्दिर दु' । वास्तव धाय् धाय्माल धाःसा नेपागाले दुहाँ वोपिं प्रत्येक देश-विदेशयापिं व्यक्तितेगु दृष्टि न्हापां भीगु शिल्प वास्तु

निर्माण कलाय् हे वंगु खनेदु । यलदेयागु कृष्ण मन्दिर, महाबौद्ध ; येँ देयागु हनुमान ध्वाका, तलेजु; खप-देयागु ५५ पाः भयाः दुगु दरबार, न्यात पोले मन्दिर इत्यादि अमृत्य दुर्लभ कलायागु चिह्न पौ धकाः सुनांजक प्रशंसा मयाःगु दे ?

शायद् भीगु शिल्प व चित्रकलायागु विकास उगु बखतयागु धार्मिक भावं हे प्रगतिशील जूगु खय्फु । विचाः यानास्वोसा सीदुगु खँ खः कि मनूते गुगु धर्मे गथे-गथे श्रद्धा जुल, अथे-अथे हे विभिन्न रूपं भीगु कला विकसित जुयावन । बौद्धमार्गीजनपिसं प्रत्येक विहारे बुद्धयागु मूर्ति हे जक निर्माण यायांवन तथैव चैत्य, धर्मधातु व बुद्ध जीवनी भरेजुगु तोल्ल-पौत । उखे शैव वाममार्गीतेसं नं थःथःगु धर्मया रुचिअनु-सारं शिव मन्दिर, देव मन्दिर, देवी मन्दिर आदि निर्माण यायां तदनुसार मूर्ति निर्माण यात । हानं मन्दिरया दुने च्वनीगु ख्याः कवं, नासःद्यो आदियागु चित्रतनं कलात्मक ढंगं प्रदर्शन यात । अझ थुलिजक मखु, प्रत्येक छेँ थुवा जुयाच्चंपिसं थःथःगु धर्मे प्रभा-वित जुयाः उगु नकसां हे गृह निर्माण यात । बौद्ध-मार्गीजनपिनिगु छेँ कलाया छगू-छगू टुक्रां भरेजुया च्वंगु भयाले, लुखाय् केवल बौद्ध कलायागु जक हे चमत्कार खनेदयाच्चन; तथैव लुखाफुसे च्वयातःगु चित्रकलाय् नं बौद्ध कलाजक हे खनेदयाच्चन । थर्थेत्तुं अन्य धर्ममार्गीतेगु छेँ नं थःथःगु धर्मानुसारयागु शिल्प व चित्रकलां परिपूर्ण जुयाच्चंगु खनेदु । एवं रीतं गुलि-गुलि मनूत धर्मे प्रभावित जुयावन, उलि-उलि हे अपो श्रद्धा तःगुलि उगु वखतयागु भीगु कलानं कनकन विकास जुयावन । अले, छन्हु मनूते कला-नाप घनिष्ठ सम्बन्ध जुल । व्यक्तियागु जीवन हे कलात्मक जुल । कलात्मक प्रदर्शन मयायकं छुं हे ज्या मयात । चिकिचापाःगु तिकिभयाः छपाते जक हे गुलि शिल्प कलां भरेजुयाच्चन, तथैव चिकिचाधंगु लुखाय्,

लोहं हिती, पंचुयागु कलमे, मसिथले । लाय्कू, भवन, मन्दिरे दुनेपिने परिपूर्ण जुयाच्चंगु कला ला अलग दहे दनि । यल देया कृष्णजुयागु शिला मन्दिरे ला महा-भारत-रामायणथेजागु ऐतिहासिक घटनात फुक्कं कलात्मक ढंगं प्रदर्शन यानातःगु दु । छगू समये कलाया उन्नति थपायसकं जुजुंवन कि, लुँयागु भयाः, लुँयागु गज्जू, लुँयागु आखः इत्यादि शिल्प व चित्र-कलाया अनूपम आदर्श रूप पुर्खा कलाकारजनपिसं प्रस्तुत यानावन । उगु बखतया थुजापि नामी-नामी कलाविद्विनिगु अमर नां व ज्यायात पत्ता लगेयानाः प्रकाश व परिचय याय्गु थौंयागु भीगु समाजयागु कर्तव्यमध्ये छगू खः ।

नेपा-गाःया छाउनि म्यूजियम छको खोवन धाःसा भीगु प्राचीन, मध्यकालीन व वर्तमान शिल्प चित्र-कलाया इतिहास व चिह्न स्वरूप जुयाच्चंगु वस्तुत छगू-छगू अध्ययन याय्फु । मेमेगुली न्ह्याम्हेसिनं न्ह्यागु हे धाःसां थुगु क्षेत्रे जा भीगु जातीय गौरवपूर्ण नां सकसिनं नं कयावोगु हे दु, कयावनानं च्वनी । व सिँयागु भयाः; व सिँयागु देगः; व दंयागु मन्दिर, पशु, पक्षी; व कव्यागु त्वादेबा; व लुँयागु लुँस्वां, तायो; व वोहयागु कल्लि; व लुँ-वोहयागु किकिंपा; व सिजः-लीयागु थलबल; व फटकिरियाम्ह शान्त मूर्तिमह बुद्ध अझ अनेकानेक धातुयापि देव-देवीयागु मूर्ति तथैव कलां परिपूर्ण जुयाच्चंगु अनेकानेक च्वयातःगु, थानातःगु, भरेयानातःगु विभिन्न सादा व रंगीन चित्रत, भीगु शिल्प व चित्रकलाया छुं आदर्शनीय नमूना खः । अझ नेपा-गाले बराबर ज्वीगु प्रदर्शनी, थुजःगु भीगु शिल्प व चित्रकलाया चमत्कार भीसं स्वयावया च्वनागु हे दु । भारत देशया केन्द्रस्थाने बराबर जूगु प्रदर्शनी नं भीगु शिल्प चित्रकलां प्रमुख प्रशंसनीय स्थान कयावोगु विश्व विदित जुयावया च्वंगु हे दु । अझ धार्थे धाय्माल धाःसा भीगु शिल्प

चित्रकलाया प्रचार विश्वया कुचा-कुचापत्ति ज्वीनं धुंक्गु दु, दिन पर दिन जुयावनेनं माः । अन्ततः भीगु शिल्प व चित्रकलाया इतिहास लोप प्रायः अथवा अभाव हे जुयाच्चंसां १६-२० शताब्दियापि व वर्तमान कालया ख्याति प्राप्तपि नामूद शिल्पकार व चित्रकारजनपिनिगु निम्नलिखित नां व ज्या विशेष उल्लेखनीय जुयाच्चंगु खनेदु ।

किसियागु दंतया ज्यापाखे यलया जोम्बाहाले च्वंपि बेखागज, पूर्ण लाल (अद्वितीय अनूपम कला-पूर्ण पशुपति मन्दिरया निर्माण कर्ता) तथैव मोहन लालपिनिगु लाहाया आदर्श कलात्मक चमत्कार थौंतकं भीसं स्वयावयाच्चनागु हे दु, अफ् नेपा-गाले दुहां वोपि इत्येक विदेशीजनपिसं । थथेनतुं सिं व श्रीखन्डयागु ज्याय् जोम्बाहाया माहिलायागु नां अति उच्चतर जुया वया च्वंगु दु । विशेष यानाः फटकिर-यागु ज्यापाखे अनंलि क्यूरियोले नं यलया खाछेया छत्रराज, पुण्यराज, देवराजपिनिगु नां तथैव क्यूरियोले व अनेक धातु सम्बन्धियागु ज्याय् नागबाहाया हर्षराज, मणिरत्न मूर्तिनिर्माणया छम्ह आदर्श कलाकार युवक) पिनिगु नां विश्व विदित हे जुया च्वंगु दु । अफ् थथेनतुं लुं वोहयागु ज्याय् प्रवीण व सिद्ध हस्त जुयाच्चंपिं हःखाया पुष्पराज माहिलापिनिगु नां विशेष उल्लेखनीय । तदुपरान्त, थःनेपाखे वनाः थःथः लाहाया अद्भुत, अद्वितीय कलाया चमत्कार क्यंचोपिं यल चिभाचुकया स्व० काजिमानसि, ज्ञानकर आदि पिनिगु नां थौं भीगु समाजे लोप प्रायः जुयावनेत्यंसां कलादेवीयागु डायरी लुंयागु आखलं विद्यमान जुयाच्चंगु दै । हानं, यल काभाया लोहंयागु मूढाफुसे अमर भावं अंकित जुयाच्चंगु कृष्णवीर लोहकःमियागु नां भीसं लोमंकेफैमखु (Krishnabir one of the master of the stone cutters, 1886) तथैव चायागु ज्या

सन्बन्धी निपुण कलाकार जुयाच्चंपिं यल इखाछेया मुनिराज, तीर्थराजपिन्त नं ।

चित्रकलापाखे नं जुजु जंगबहादुरनापं विद्या-यत वनाः थःगु नेपाली लाहायागु कलात्मक गौरव चमत्कार क्यंम्ह येँ देशे तुं छेँ गल्लिया भाजुमचायागु नां व ज्या अमर जुयाच्चंगु हे दु । तथैव, चीन देशे वनाः अनूपम कलाया चमत्कार क्यंम्ह जीतलाल (चिकं मुगः, बाखाछेयाम्ह) यागु नां अथं लोमंका छ्यफैमखु । थथेनतुं भीमसेनथानया हर्षनारां, बखत्मान, धनि नारां, ग्वारा भाजु, दीर्घमान; यटखाया पूर्णमान; इटुंबाहाया आनन्दमुनि; यल देशे नुगःया पुनलाल, ख्वपदेशे यःछेया हरिदास; प्रसिद्ध चित्रकारिनी लेडी एलिजाबेथ बटलरयागु समकक्षाय् वयमफुसां भन्डै-भण्डै वयत संम्ह यटखाया मैजू लक्ष्मी नानी आदि चित्रकलाया आदर्श कलाकारपि खः । वर्तमान कालया नामूद कलाकारजनपिनिगु नां भीसं लोमंकेफैगु खं मखु । थौं विशेष यानाः उल्लेखनीय जुयाच्चन मा० चन्द्रमान, मा० तेजबहादुर पिनिगु नां व भीमसेनथानया मणिकमान (मूर्ति-चित्रया कलाकार), यल हौगःया कृष्ण बहादुर, ख्वपया सूर्ज्ये, विष्णुबहादुर (मूर्ति चित्रया कलाकारपि) तथैव अनेक उदित व उदीयमान नव कलाकारगण-तेगु नां ।

आशा दु आवंलिखुनु भीगु शिल्प व चित्र कलाया इतिहास स्थायी रूपं अंकित जुयावनी धैगु । धाय्गुया तात्पर्य थ्व खः कि रन्थाफेल, लिबो नाडो, डभिन्सि, लिब्रन, मिसोनियर, अर्पेन, हीगार्थ तथा माइकेल एन्जेलो आदिपिथेजापिं चित्रकार तथा शिल्पकारतनं भीथाय् जन्मजुया मच्चंगु मखु । अफ् प्वावले पिकास्सो, ज्वानप्रिजथेजापिं चित्रकार; रेडिन्थेजाम्ह शिल्पकारपिनिगु जन्मनं थौं भीथाय् जुया-मच्चंगु मखु ।

छगू स्मृति

जीवनया छगू व पौ !

गुलि पुलेधुंकल, पुलाच्चन, हानं पुलीतिनि ।

पुपुं वनाच्चंगु—नागनापं छगूयात मेगुलि लहा-

लहानं वनाच्चंगु -

उलिमछि जीवनया पौत पुलाः लहानावने धुंकूगु;

तर, छगू पौया व मधुर स्मृति !

आशायागु सिमाना ध्यानानं पुलावने धुंकूगु

पुलांगु, वहे छगू स्मृति !!

* * *

न्हिच्छया ज्यायागु अलमलं यानाः त्यानुसे

चवनी । प्राकृतिक सौन्दर्यया मुले पुत्तुपुले, ग्वारा-

ग्वारा तुले । मन हे याउँसे च्वथें चवनी ।

निकुञ्जे च्वंपि भंगः व कीतेगु सलं— निर्भरया

भर्भर ध्वनिं— खुसिया कलकल शब्दं— फसं पूगु सिमा

हले व में— आनन्दं विभोर जूथें चवनी । तर

क्षणिकजक ।

न्हि वनी । रजनीं लासाया द्योने हाकुगु गा ला-

याबी । जि उके गोतुले । न्ह्यः वेकेगु स्वये । तर वइ

मखु । हसंमसं धायावई । छु याये, छु मयावे थें

ज्वी । थुखे पुले, उखे पुले, दने, फेतुई । व्यथित हृदये

उसीं वेदना क्रमशः वदेजुजुं वई । अनेअनेगु

कल्पनात वई । नुगः भाराभारा मिनी । सासः

कुनी । अले भसुका वई—बारंबार ।

* * *

भूल

भूल विशेष यानाः मानव जीवने वयाच्चनीगु

छगू त्रुटि अथवा दोष खः । मचायूक, मसीक ज्वीगु

मज्यूगु ज्या अथवा खँयात भूल धाई । थुलिजक नं

मखु । भीसं स्यूगु खँनं लोमनाः द्दनेयो । थुकेयात नं

भूले हे गणना याई ।

‘मदन’

प्रकृति देवीया वेदना असह्य ज्वी । हाली, फको

तःसकं । ख्वबि धाः वई—मदिक, ताउ, दत्तले ।

ख्वबि धाः मलीन जुजुंवनी, शान्त वातावरण ज्वी ।

हानं निस्तब्धतानं । सरलता व सरसता प्रदर्शन ज्वी

अले !.....

* * *

जि गुलि लोमंकेत कुतः याना । लोमंकागु नं

खः । लोमंके धुंगुनं खः—

तर, गो ? मखु खनी !

याकःचा च्वनेगु तोता । हृदये छकूचा हे धाय्

मलयंका । तोता जि स्वयेगु हे व प्रकृतिया सौन्दर्यत ।

तर थौं !!

उकुस मुकुस धायावल खनी । साःस कुंगु ताः-

हाकेक भसुका तल खनी । नापनापं मिखानं चाल ।

वाथाइथि दना । छुथें, छुथें जुल । गबेत तक नं जि

अथें हे अकमके ज्ञयाच्चना । जिगु दृष्टि भयाः-

पाखे लात । रजनीं थःगु गां न्ययाः लिफः हे मस्व-

सं वनेत्यंगु । उषां ख्वबि प्याःगु ख्वालं मलीन

मुस्कान बीत प्रयत्न यानाच्चंगु । आकाशे स्वयां

तिमिला मरु । अन्धकारयात चौकाः तुयूगु जः वैथें

च्वंगु । फेतुनाः स्वयाच्चना । छु, छु खना, जि मस्यू ।

क्रमशः म्हगसे खंगु खँत लुमनावल । जि स्वया

च्वना । स्वया हे च्वना ।

भाजु रामधर श्रेष्ठ

भूल धयागु छगू विचित्रगु खँ खः । गुलिखे मनूत

भूल याय्मज्यू धयावंच्वनी, तर थम्हं धयागु शब्दया

प्रतिध्वनि वयाच्चंगु हे दीमखुनि थःम्हं भूल याय्

धुंकी । उदाहरणार्थ हिसाब छगू हे काय् । हिसाब

याय्गु हे छाया ? मद्दंकेत नं खः । तर उके हे भीसं

द्वंकाच्चनी । थ्व गजबगु प्रकृति खः । थुकें सीदु कि भूल ज्वीगु मनूतेगु स्वभाव हे खः ।

भूल मनूतेसं बारम्बार यानावयाच्चंगु अनुभव दुगु खँ खः । तर भूल गय् ज्वीगु थ्व धाय् साप हे थाकु । जीवने भूल मज्जुपिं ला सु दई ? तर स्यूसः-पिनिपाखें भूल कम हे ज्वी । उकें भूसिं थुलि धाय-फकि भूलया भूल कारण अज्ञानता खः । भूल भोगु पिनेयागु मिखां जक खनांनं हटय्ज्वीगु खँ मखु । भोगु ज्ञानेन्द्रियं नं चाय्केमाः । अतः एक सूर्यापिं मनूते पाखें भूल ज्वीगु अप्पो सम्भावना दु । हाकनं भूल दृष्टि भ्रम तथा तंयागु जोशं अर्थात् आवेशं नं जू ।

भूलं भिकीमखु धयागु सकसिनं स्यू । भूलं ज्वीगु हानि सीमित मखु । थ्व हानि साधारणनं ज्वीफु । हाकनं प्रत्येक जाति अथवा देशयात तक नं ध्वंश याइगु ज्वीफु । गथे—इब्राहिमलोदीया अत्याचार सहयाय् मफयाः काबुले च्वंहा बाबरयात थःगु देशे आक्रमण याय्त निमन्त्रणा यानाः परदेशीया शरणे वनेगु छु दौलतखार्थेजाह्न योग्य व्यक्तियागु साधारण भूल खः ला ? वैगु थ्व आवेशं जूगु भूलया परिणाम स्वरूप वहे छह्ण,वहे छगू समययात जक मखु कि थौंतक नं भारतवर्षया मार्गकण्टक जुयाः पिहां वल । थन्योगु भूल इतिहासे यक्को दनि ।

भूलं यानाः चीहाकःगु मानव जीवन फन चीहाकः ज्वी, साथ साथे दुःख-कष्टया कापी नं लाई । थथे हे छको-निकोयागु भूलं यानाः मनूत हतोत्साह ज्वी । अले अमिसं सफल ज्वीगु ज्या हे नं तोताः थःगु जीवन खुसि उच्छ्रंखलताया मरुभूमी लाकाः सुकेत नं छु बेर ?

थ्व फुक कारणं भूलयात रोग आदि शत्रु स्वयाः नं भीषण शत्रु खः धाःसां छुं अत्युक्ति ज्वीमखु ।

भूलयात शत्रुजक नं धाय्मज्यू । कारण वं मित्रं थेंतुं मनूतेगु हितनं याः । भूल जीवनया शिक्षकनं खः । यदि जीवने छको भूल जुल धाःसा अथवा थःस्वयाः न्होने वंपिनि भूल जूगु खन धाःसा वैके अनुभवयागु छगू तःधंगु गुण अथवा शक्ति दयधुंकी गुकिं यानाः वं लिपा ज्वीगु भूलयात प्रतिरोध याना-तई ।

अज्ञानता भूलया भूल खः, थ्व खँ ला भूसिं च्वेनं धाय्धुन । अज्ञानतां अथवा भूलं मनूतेत छगू न्हूगु शक्ति व साहस प्रदान याः । छम्ह ज्यामी गुम्हेसिनं ३४ मनतक कुबीफु वयात छुं वस्तुया तौल याना-मक्यंसे ५।६ मनयात ३४ मन धकाः कुबीकेबले वं उकियात ३४ मनथे हे यानाः कुबीफु तर जब वं व वस्तु तौल यानास्वै अले वैके थःगु अज्ञानताया पूरा परिचय दई ।

भूल अज्ञानतां ज्वीगुलिं भूल याःम्हेसित जकनं दोष बीमज्यू । उकें वयागु दोष क्षम्य खः । तर भूल-यात क्षम्य व साथसाथे मित्रनं खः धकाः न्हाय्पने चिकं तयाः च्वनेगु फन तःधंगु भूल खः । कारण, भूल अविवेकी, अशिक्षित मित्रथे खः । अतः थ्वैत सक भर हटय् याय्गुली हे भोगु कल्याण दु । चुलि व कचामचाजक ध्यनां भूलया अन्त ज्वीमखु । बार-म्बार तोथूसां, ध्यंसां, पाःसां हाकनं-हाकनं बुया-वैच्वनी । समूल नष्ट मयाय्कं थ्वैत नाश याय्गु जा म्हागसे हे खनेम्वाः । तर न्हापांनसें गाडेजुथा वैच्वंगु यात हांसिंसें लेहेंथनेगु जा मुशिकल हे ज्वी । परन्तु यानाः सफल मज्वीगु संसारे छु दु ? अध्यव-सायी जुयाः सर्वप्रथम थ्वैगु अज्ञान रूपी हायात नि नाश याय्माः, वस् । अले मूलहीन पुखू अथवा सिमा गोन्हु हे च्वना ?

वैशाख पुनी

(थ्व गद्य-कविता थन थ्यंबले वैशाख अङ्क छापेज्वीधुंकुग जुल । अकिं थुगु अङ्के पिक्या)—सं०

—श्री चित्तरञ्जन 'नेपाली'

थौं, बुद्धया जन्म-दिवस,
बुद्धया निर्वाण-दिवस,
संसारया लागी बुद्धं छुं याःगु दिवस,
वैशाख पुनी -
संसारया इतिहासे लुँ-आखलं च्चे बहगु दिवस
न्हाळ्ले हे वयाच्चनी ।

थौंया दिनखुनु हं गौतम "बुद्ध" जूगु,
संसारयात वसपोलं हे कनाथकूगु
थुगु 'बहुजन हिताय, बहुजन सुखाय' या पाठ
संसारं गळ्ले हे लोमंके फइमखु,
बरु थुगु वाक्य प्रयोग यायनिमित्त हे
संसारं अशोक, क्राइष्ट, गान्धी थजोपि मनुतेगु
जन्म याना हे च्वनी,

थुगु दिन अमर हे जुई ।
अथे हे

च्वतापासा

१०७०

बुद्ध म्हस्यूपिं थौं या व तिमिला, व आकाश, अन
च्चे थिनाच्चर्चपिं व नगुत, हानं
प्यक्खे दनाच्चंगु व पर्वत, मिखां न्हाय् मद्दुगु व
वन, आःतर्क मदीगु व नदी,
थुपिं फुक्कनं अमर जुई ।

छाय् धाःसा—

थुमिसं थःपिनिगु न्हाय्पनं हे ताःगु बुद्धया उगु
वचन पालन यानाः

संसारया हित याना हे च्वन,

बुद्ध-करुणा संसारयात म्हसीके बिया हे च्वन ।

उकें हे

पृथ्वी चन्द्र-सूर्य थित्तले

अक्क सुं मनु छम्ह म्वात्तले

थुगु दिन 'वैशाख पुनी' दया हे च्वनी,

मनुतेगु नुगले बुद्ध च्वना हे च्वनी ।

भाजु हरिशंकर लाल

जि

जिनं चिकिधंचागु क्यबे छगू दु । व क्यबे
वारसे च्वंगु घांसं बास वोगु अनेक जातयःगु स्वांमां
जाय्केगु इच्छा जिगु मने नं दु । थ्व छन्हु-निन्हुयागु
जक इच्छा मखु । थ्व इच्छायात तितिपापा यानाः
लहिनातथागु दँ नं दँ दय्धुंकल । तर.....तर,
थ्व जिगु इच्छा खालि ध्यारीम्ह मिसाथे हे जक जुल ।
दँ नं दँ दयकाः बलबल्लं छन्हु क्वखं मचा थ्वकेथे
निफो स्वां क्यबे हल । वया कनेखुनुनिसं नरोनाम—
महो महौ ।

थुखे लोकं धासाः चाति दुगु, बुल्लसे च्वंगु लः त्वनाः
लोकयात स्वां, सिसाबुसा बीम्ह सिमायात थं प्रशंसा
जक न्यंकः वइगु, उजागु हे स्वां ह्वेकि, फल सय्कि

धकाः धाःवइगु । व सिमां थःगु रचनाया महत्व व
रचना याय्गुया लँ म्हस्यू बा मस्यू थ्व ला जि न्यना
मस्वयानि । तर जिं नि बांलाक स्युथे मच्चं, थ्व पक्का
खः । आः छन्हु व सिमायाके म्हगसे जिं न्यनास्वये ।

आः जितः मेमेपिनिगु क्यबे चाःहिलाः स्वयगु
इच्छा जुल । छन्हु छमू क्यबे द्वाहां वनाः चाःहिला
स्वया । घाय्यागु भाः व कंमाजक । गनं गनं न्हाय्-
कंमायागु जङ्गल हे । हानं गनं गनं निता-स्वता
जातयागु स्वांमातनं पिनातःगु दु आपाः यानाः खालि
अन तकस्वांमा व माधिस्वांमा, हानं सिन्हाय् स्वांमा
व कःछेमा सिबाय छुं हे मरु । हानं गनं गनं पाछा-
इमा, ख्वाकःचा व साकेचामा बुयाच्चन । स्वां ह्या-

चवन, न बांला; न बास दु। उलि स्वया: अनं ल्याइं वया।

उखे थुखे चा:हिला; हानं छगू मेगु क्यबे द्वाहां वनास्वया। व क्यबे धा:सा न्हून्हुगु जातयागु स्वां-मात आपालं पिनातल। गन्थाय् गुगु लवल अन्थाय् उगु—चमेलि मा:थाय् चमेलि, गुलफ मा:थाय् गुलाफ, जीस्वां मा:थाय् जोस्वांमा गय्कातल। हानं बांलाक मिखा व्वया: उखेंथुखें चा:हिला स्वया। अन छगू थासे गजागु किसिमं स्वांमा पिना स्वां ह्केकातल धा:सा स्वक्को आश्चर्य जुइगु। सुं पिने यापिं गथुत चा:हिला स्वोवल धा:सा व स्वांमायात तारीफ यानामवनीपिं छम्ह हे दइमखु। व स्वांमा स्वय्बले साधारण। छमा स्वांमाय् स्वां ह्याचवन प्यंगू-न्यागूरङ्गायागु, गुलिं छिरिबिरिनं। थुगु प्रकारं न्हूगु-न्हूगु तालं, न्हूगु-न्हूगु धङ्गं स्वांमाय् स्वां ह्यका तल। स्वांयागु वासनं गुलिं मगमग बास वयाचवन। हानं मस्त स्वां ग्य: वयाचवन। गुलिं मस्त मुल्वी सुका तया: स्वांमा: हनाच्वंचवन। गथुया मा:मा:पित मा:मा:गु स्वां थ्वया: हंकाच्वंचवन। थुबले लाक्क स्वांयागु सौखीन नवयुवकत दां बिया: स्वां काय् धका: गथुयाथाय् वयाचवन। व गथुया धा:सा दामं स्वां मीगु साप हे थाकुवा:। वं धाल “भाजुपिं! तंचाया

दीमते। जिगु स्वां माहेमा: धैगु जूसा पूजापाजायात गंकादिसँ। हानं छिकपिनिगु क्यबे स्वांमा पिना: ह्केगेगु इच्छा दत धा:सा स्वांयागु पुसानं जिके दु। योसा का: भासँ।”

थुलि खँ न्यना: अनं जि धन्दापो छपो ज्वना: लिहां वया। छाय् धा:सा आ: व चलाकम्ह गथुं जित: नं थ:गु धल:पौली नां जायकातय् धुंकल। थ्र खँ सीका: सुयां पूजा न्यायिबले जिके नं स्वां पत्रांवाई अथवा बीमफै धका: साप हे धन्ना। उकं जिगु क्य-बे नं स्वांमा पिना: स्वां ह्केके माल। जिगु बानि छगू गपाय्सकं खराब धा:सा करपिनिगु क्यबे गुकथं गुकथं स्वांमा पिना: बांलाकातल, उकेयागु नकल याना: थ:गु क्यब बांलाकेगु इच्छा हे मरु। जिनं छगू न्हूगु धंगं हे बांलाकेगु मन दु। अले व क्यबे स्वांमा पिना स्वया। बांमलाथें चवन, लिना। हानं वहे स्वांमा मेथाय् पिनास्वया, न्याकथं हे प्युसां थ:म्हं पिनागु थ:गु मनयात हे लुधंकेमफु। थुगु किसिमं गुलिखें पुसानं सिक्तीं वन। थ्व जिगु क्यबया चायात हावा पानी हे ठीक मजुल ला अथवा हावा पानीयात ल्वेक जिं चा ठिकचा याय्मफुगुला! जिं ला अथेथथे हे धाय् मफयाचवन।

धर्मोदय

भिक्षु प्रज्ञा रश्मि

“पञ्चाहि सेट्रो कुसला वदन्ति” धका: धया-त:गु विचार याय योग्यगु पद ख:। थन विशेष छु धा:सा प्रज्ञा धयागु श्रेष्ठ व भिंगु धयात:गु जुल। सकल मनुष्य जातियात मा:गु व आवश्यकगु जूया-नितिं प्रज्ञायात श्रेष्ठ धयात:गु जुल। हानं मचामिचा ल्याय्म्ह-ल्यासे, बुढाबुढी, श्रमण-ब्राह्मण इत्यादि फुक-सित मदय्क मगा:गु जूयानितिं नं प्रज्ञायात श्रेष्ठ

धयात:गु ख:।

प्रज्ञा धयागु श्रेष्ठगु वस्तु ला जुल। तर गथे यात धा:सा प्रज्ञा ज्ञान दयावई धयागु म्हीसं विचा: याय-माल। न्हापां विद्या सयकेमाल। विद्या सयकेत भिंपिं सत्पुरुषपिनाप संगत दयकेमाल। ज्ञां धयागु वस्तु फवनेवं दयावइगु मखु। ख जा मांबौपिसं काय्-म्याय्पित भागि या:वइबले ज्ञां दयमा धका: सुवा बीगु।

तर ज्ञां दयमा धकाः सुवा बीवं ज्ञां दयावइगु अवश्य मखु । अथे ला मखु धयागु जूसा थौं संसारे, कम से कम नेपाले, धवांप्वां सुं हे मदयमाःगु ।

थौंकेने तीक्ष्ण बुद्धि दुपिसं भीगु थ्व मनुष्य जन्म सार्थक यायमाःया निंति अनेक देशान्तरे गमन जुयाः आपालं धन फुकानं कष्ट नयाः विद्या सयकेत वना-च्चनीगु जुल । थ्व विद्यार्थीतेगु कर्तव्य खः । बौद्ध साहित्य पाली नं भगवान्या श्रीमुखं धयाबिज्यागु दु - “चत्तारि मानि भिक्खवे मनुस्स भूतस्स पब्बा वद्धनो, कतमानि चत्तारि सप्पुरिस संसग्गो, सद्धम सवणं योनिसो मनसि कारो, धम्मानु धम्म पटित्ति या इमेखो भिक्खवे मनुस्स भूतस्स पब्बा वद्धनोति ।”

अर्थ--“हे भिक्षुपिं ! मनुष्यया प्रज्ञा वृद्धि ज्वीगु प्यंगू हेतु दयाच्चन । छु-छु प्यंगू धाःसा दकले न्हापां भिपिनिगु तथा पण्डित शीलाचार .दुपिनिगु संगत दयकेमाःगु जुल । विचाः यानास्वल धाःसा भिनीगु मभिनीगु फुकं सत्संगतं हे खः । गुम्ह मचायात मभिपिनिगु संगत याकातई उम्ह मचा कदाचित् भिनावइमखु । गन भिनावइमखु अन ज्ञाननं दया-वइमखु । गन ज्ञान मन्त अन छुं मसिल । गन छुं मसिल अन मूर्ख हे मखा ज्वी ।”

मङ्गल सूत्रे नं धयाःतगु दु—

“असेवनाच वालानं पण्डितनं वसे वना ।

पूजाच पूजनीयानि एत मङ्गल मुत्तमतिं”

अर्थ—“बालजनपिनि संगत मयासे सज्जनपिनि संगत यात धाःसा हानं पूजा सत्कार याययोग्यपित पूजा सत्कार यात धाःसा उकियात धाई मंगल कारण ।”

अनंलि निगू पदे धयातःगु छु धाःसा ‘धम्म सवणं अर्थात् धर्म श्रवण यायमाःगु विशेष ज्ञान प्राप्त यायत् खः । विशेष भीसं विचाः यानास्वत धाःसा बौद्ध साहित्ये धयातःगु दु कि गृहस्थीपिसं समये-समये

तथा आमाई, पुनी पर्व दिने योग्य जनपिसं योग्य धर्म देसना याःगु न्यनेगु योग्य ।

न्हापा भगवान्या जीवन काले नं सकल देव-मनुष्यपिसं केवल भगवान्या उपदेश न्यनाः आपालं ज्ञान प्राप्त यानाः मार्ग फल प्राप्त जुयावंपि आपालं खनेदु । मंगल सूत्रे नं धयातःगु दु कि “कालेन धम्म-सवणं एवं मङ्गल मुत्तमं ।” उकिं वेला बखते धर्म श्रवण यायगु मंगल ज्वीगु कारण खः ।

अनं स्वंगू पदे धयातःगु दु, “योनिसो मनसि-कार” । थुगु पदया अर्थ छु धाःसा थम्हं यानागु ज्या बांलाक सीकाः यायमाः । जिं यानागु ज्या भिगु ला, मभिगु ला, जिं सयकागु ज्यां सुखजक जुयावइगु ला, परिणामे दुःख ज्वीगु ला धकाः विचार यायगुयात ‘योनिसो मनसिकार’ धाई । अनंलि प्यंगू पदे धया-तःगु ‘धम्मानु धम्मं पटित्ति’ अर्थात् धर्मानुकूलं जीविका यायमाःगु व धार्मिक जीविका यायमाःगु छु धाःसा थ्व भीगु मनुष्य जीवने प्वाः छगो पालन याय्या निंति प्राणी हत्या यानाः जीविका मयायगु, परद्रव्ये मिखा मतयगु, दुराचारी मज्वीगु, असत्य खँ मल्हा-यगु । अले हानं दसांकुशल कर्म लगेमजुसे दसपुण्य पथे लगेज्वीगु, धर्मानुकूलं जीविका यायगु ।

न्हापानं धर्माशोक जुजुपिसं धर्मानुकूलं जीविका चलेयानावंगु थ्व भीगु बौद्ध साहित्ये कनातःगु दु । हानं अनाथ पिण्डक महाजन धयाम्हेस्यां नं धार्मिक रूपं जीविका चलेयानावंगु खनेदु । तसर्थ थ्वहे च्वे कनातःगु प्यंगू पदया विशेष अर्थानुकूलं धकाः सीके-माःगु जुल ।

थुगु अर्थानुकूलं चलेजुल धाःसा ज्ञान-बुद्धि वृद्धि जुयावइगु हेतु खः धकाः भगवानं भिक्षुपित आज्ञा जुयाबिज्यागु जुल । तस्मात् थुगु खं प्रज्ञा वृद्धि ज्वीगु हेतु अति उत्तम धकाः सीकादीमाल । हानं धम्मपदे सहश्रवर्गे नं धयातःगु दु—

“योचवस्स सतंजीवे दुप्पब्बो असमाहितो ।

एकाहं जीवितं सेय्य पब्बा वन्तस्स भाई नो ति ॥”

अर्थ—“प्रज्ञा मद्यक सच्छिदं स्वानाच्चनेगु
बेसं प्रज्ञा दयकाः छन्दुजक स्वानाच्चनेगु उत्तम ।”

सकल प्राणीया जय ।

अकिं लोके विचा याना स्वेबले विद्या दयावद्गु ज्ञान-
शक्ति द्वारा हे खः, बांलाक विचा यानास्वल धाःसा
मोक्ष दद्गुनं ज्ञान द्वारा हे । तसर्थ प्रज्ञा धयागु अति
उत्तमगु व श्रेष्ठगु खः ।

स्वार्थी मानवता

भाजु जगदीश्वरमान प्रधान

दाम्पत्य प्रेम, आतिथ्य सत्कार इत्यादि फुकेसं
स्वार्थया आभास दु । प्रश्न जुइपु, “आश्चर्य, प्रेमे नं
स्वार्थ ला ?” किन्तु उके अवाश्य दु, बरु तप्यंक खने-
मदु ।

मानवताया अस्तित्व हे स्वार्थ भावं दुगु खः ।
आरम्भे मानव एकदम नग्न, बुद्धिहीन इत्यादि जुल ।
चानं-न्हिनं भयंकर मांसाहारि पशुतेसं दुःख बिइगु,
नम जूगुलि च्वापुथे चिकुइगु, बुद्धिहीनतां हैरान हे
जुल । वयात मेगु छुं हे उपाय दुगु मखुत । वं अन्न
प्रहारं पशुतेत शान्त यात । थःगु जीवनया निमित्ते वं
परया ज्यान काय्गु यात । किन्तु धर्मे परया निमित्ते
थःगु ज्यान समर्पण याय्माः धयातःगु दु । उके थ्व
शस्त्र प्रहार स्वार्थ जुल । परन्तु यदि थ्व शस्त्र प्रयोग
मजुगु जूसा वया अस्तित्व हे दैमखुगु । उके वया
अस्तित्वया कारण स्वार्थ हे खः ।

जिगु मिखाम् ला मनुष्यत्वे स्वार्थ हे जक खने-
दत । मनुष्यत्वे आदिनिसें वर्तमान समयतक नं स्वार्थ
हे । निस्वार्थतायात मानवताय् स्थान हे मदु । यदि
सुं निःस्वार्थी दत धाःसा नं तुरन्त हे हर तरहनं वया
अन्त मजुइ हे मखु । यूनान देशया दार्शनिक सुक-
रातं विष नयाः सीमाल, गान्धी नं स्वार्थया गोलि सह-
याय् माल, ईसां नं महान् कष्ट नयाः प्राण तोतेमाल ।

इतिहास पाठ याय्बले नं थाय्थासे स्वार्थता हे
जक खनेदु । पुलांगु सभ्य देश धकाः प्रसिद्धगु देश
रोमया इतिहास स्वेबले स्वार्थया पिण्ड जक हे लुई ।

स्वस्वं घृणा उत्पन्न जुयावई । हरएक किस्साय् युद्ध-
जक हे खनेदु । दकसिबे व नगरयात कलंकित याइगु
हे ग्लाय्जिएटर जुद्ध । जुद्धे शिकार जूपि दासतेत
ज्वनाहयाः युद्धया निमित्त तालिम याई । अले नगर
निवासीतेत वृत्त याय्त् थःथः ल्वाकेगु, विस्युं वनिपित
ज्वनाहयाः सास्ति बिइगु गनतकया अत्याचार ! छु
थ्व स्वार्थ हे मखुला ?

थ्वयां लिपा धर्मया दुहाइ वल । मानवया अत्या-
चार दबेयाय्त् ईसां प्रेमया सिद्धान्त ज्वन । शत्रुयात
प्रेम या, थःथितियात प्रेम या इत्यादि । आरम्भे धनी
वर्गं थ्व धर्मयात कत्रत्यलाछुते साप सन । ईसाया
हत्या जुल । गुलिखे अनुचरतेगु हत्या जुल । किन्तु
अत्याचार पीडित सकसिनं थ्व हे धर्म ग्रहण याःवन ।
थ्व धर्मे संख्या बढे जूगुलि धनी वर्गं नं थ्व धर्म
स्वीकार याय् हे माल । किन्तु इमिसं, ग्रहण याय्साथ
थ्व धर्मया रूपे परिवर्तन जुल । गिर्जाघरत खड़ा जुल,
जग्गा धन संकल्पित जुल । गुठि स्थापना जुल । गुके
पूँजीवादीतेगु संख्या फन बढेयात । गरीबतेके धन
तिसिनाकाय्गु सिवाय मेगु छुं हे मन्त । धर्म ग्रहण
मयाइपिन्त जवर्जस्ति याइगु जुल । ‘शत्रुयात प्रेम या’
धाःगु ‘शत्रुयात नाश या’ जुल ।

एवं रीतं साप गड़बड़ जुल । उकेया अन्त हे
मजुल । मेमेगु धर्मे नं आपाः हे बांमलागु खँ जूगु दु ।
विभिन्न साम्प्रदायिक कलह वर्तमाने नं दहेदनि ।
फुक स्वार्थया जड़ ।

व धुंकाः यन्त्रयुगया उद्घाटन जुल । हवाइ जहाज, समुद्री जहाज, कलकारखानाया आविष्कार जुल । फुक स्वार्थ हे प्रयुक्त जूगु जुल । न्हूगु देश मालेत वनी, देशनिवासीतेत हत्या याई, अनयागु धन लुटे-याई । यन्त्रं व्यापार पिकयाबिल भिंगु हे खःसां नं अपयुक्त जूगु । धनो वर्गया स्वार्थ पूर्ण जुल । यन्त्र युगं भन स्वार्थाग्नियागु जागरण यानाबिल ।

देशे परिवर्तन जुल धाई, भिंगु छुं हे स्वेदुगु मखु । फुक अनाचार हे । फ्रान्से महान् परिवर्तन जुल हँ । जुजुया हत्या व राज शासनया अन्त्य जुल । किन्तु नेपोलियनया राज शासन हानं लिहां वल । नेपोलियनं संसारयात अधीने काय्गु स्वल स्वार्थया हे लागी ।

अमरीका युद्ध ज्ञयाः परिवर्तन जुल पूंजीवादयात बढे याय्त हे । रूसे नं स्टालिनया एकाधिपत्य शासन ज्ञया हे च्वन ।

सभ्यताया वृद्धि जूलिसे स्वार्थ घटेजुइमाःगु खः, किन्तु भन बढेजुल । सभ्य संसारेनं महात्मा गान्धीया हत्या जुल । छु थ्व स्वार्थान्धता मखुला ?

फुक लँ स्वेबले मानवताय् स्वार्थ मदुगु गनं हे मदु । शुरूनिसें हे भन-भन बढेज्यावोगु खनेदु । मानव-ताया अस्तित्वया कारण हे स्वार्थ जूगुलि स्वार्थ त्याग याय्गु हे भन तःधंगु स्वार्थ धकाः मानवतां विचार यात ज्वीका !

जीवन

‘निहिल’

क्रूर भानुया प्रचुर तापं अति तांतां नोनो,
शरद ऋतुइ अति स्यूसू हाहां,
संसारया गोफय्यागु भमरी वयँकयं,
जीवन घःचाः कालया न्ह्योन्ह्यो वनाच्चन ॥ १ ॥

हुरीया फसं कयककयकं,
भवामभवाम वयाच्चंगु वां दायकदायकं
मेघयागु गर्जनां नुःगद्यो थरथर खाखां,
जीवन घःचाः कालया न्ह्योन्ह्यो वनाच्चन ॥ २ ॥

खायूगु, फाकुगु, पाउँगु स्वाद काकां,
खिन्नता व विस्मातया लँ दथुं दथुं,
“थ्व छु”, “व छु” छुं हे मसीकं
जीवन घःचाः कालया न्ह्योन्ह्यो वनाच्चन ॥ ३ ॥

अज्ञान व अन्धकारया दथ्वी लालां,
ज्ञान दीपया किचः हे मखकं,

अन थ्यन, थन थ्यन छुं हे मसीकं,
जीवन घःचाः कालया न्ह्योन्ह्यो वनाच्चन ॥ ४ ॥
शोक व अश्रुया लिधंसा काकां,
जीवनया सार्थकता छुं हे पिमकायकं,
धलमल, धलमल, भेधे चुचुं
जीवन घःचाः कालया न्ह्योन्ह्यो वनाच्चन ॥ ५ ॥
गुगु लं वन भी पूज्य पूर्वजत,
भी आः गुगु लं वनेगु, छुं हे मसीकं,
फैसरि हे ब्वांब्वां दँव,
जीवन घःचाः कालया न्ह्योन्ह्यो वनाच्चन ॥ ६ ॥
थ्व सपना खः वा बिपना खः,
उत्थान खः वा पतन खः,
धू खः वा ब्रह्माण्ड खः,
थ्व छुं, छुं हे मसीकं,
जीवन घःचाः कालया न्ह्योन्ह्यो वनाच्चन ॥ ७ ॥

अनुचित प्रेम

ले०—मोपासा

अ० मारगरेट

उखुनु चाने जापानी बैठके च्वना: छि व जि गम्भीरगु खँ जूगु दु—छि व लुमंनिला ? व ल्वापु म्हाय् कला: त:म्ह छम्ह मनूया विषये जूगु ख: । छि गपाय्सकं तम्बेकादिल, गपाय्सकं छा:गु वचन ल्हाना-दिल ! अले जि व पापी ब्वापाखे लिना: छु-छु धयागु ख: वनं छिके संभ्रना दनिला ? वयापाखे लित धका: छि जित: गुलि अपराधीथेँ ठहरे यानादिल ? तर थौं अपराधी मखु धका: जि सिद्ध याय् । व खँयागु फुक्कं बाखं आ: जि सिल । उकेँ थौं छित: न्यके । जित: आशा दु—निश्चय नं सुनसुं उजोपिं मनूनं दु गुम्हसें व घटना न्यनेव मनूया भाग्यं गुबले-गुबले थुजागु विचित्र व भयानक अवस्थानं पिकाई गुकिया विरुद्धे ल्वाय्गु असम्भव मानेयाई ।

म्हिलुदंया बैसे व मिसाया ब्याहोँ छम्ह बुढानाप जुल । व छम्ह वनजाल ख: । उकेँ हे धनया लोभे लाना: ब्याहा जूगु ख: । छाय् धा:सा व मिसाया नं साप मज्यु ।

व मिसा सोभा: बाँला:, ह्याउँपालु ख्वा:, प्रसन्न चित्तम्ह, हानं विचारवानम्ह । जीवने सुख याय्गु वया गुलि आशा ! तर ब्याहा ज्वी धुंकुसेलि वयागु आशा व म्हगस फुक्क मदयावन, वयागु नुग: कुचा-कुचा दल । जीवनया कठोरता, थ:गु भविष्यया सर्व-नाश व थ:गु आशाया पतन—थ्व फुक्क खँ छगू-छगू याना: वया मने लुयावल । खालि छगूजक इच्छा वयागु मने च्वन—व ख: थ:गु प्रेमया अभावयात पुरेयाय्गु सन्तानया इच्छा । वया मचाखाचा मदु ।

निदँ फुत । वं छम्ह ल्याय्म्हनाप प्रेम यात । व छम्ह बाँलाम्ह नीदँ दुम्ह मिजं ख:—वं व मिसायात साप प्रेम या: । थ:गु ज्यूतक बीत नं तैयार जू । अथेनं

त:म्हुतक वं थ:गु मनयात बल्लाक बशे तयातल । व मिजंया नां ख: पियरे मार्तल ।

तर लिपा, छन्दु गथे जुया: मस्यु, चिकुलाया चाने इपिं निम्ह प्राणो वहे मिसाया एकान्त कोठाय् ला:वल । व वहे मिसायात नापलाय्त वोगु ख: । मिंया लिक्क चिकिचाजा:गु मेचे व फेतुनाच्चन । इपिं निम्हं सुंक च्वनाच्चन । हानं इमि म्हुतुसि ल्वाकेत स्वयाच्चन । इमिगु लाहा वं वयात, वं वयात घय्प्वोगु इच्छां खानाच्चन । इपिं निम्हं स्थिर मजू—त्वले जुया-च्चन । गुबलेँ छगू-निगू खँ ल्हाई—हानं सुंक च्वनी । निम्हेसियां मिखा चूलाई—भवाट्ट निम्हेसियां नुग: दुकुदुकु मिनी । प्रकृतिया तच्चोगु बलया न्होने नीति व सदाचारया अङ्ग: गुवेत हे दनाच्चनेफई ?

गय्थेँ मस्यु, वयागु पतिं काचाक मेम्हसिगु पतिने ला:वन । थुलि हे कुगात मनया तच्चोगु वेगं इमित पारस्परिक बाहु पाशे चित ।

अनंलि छुं न्हिलिपा व मिसां सिल—वया म्ह भयातुयावल । थ: भा:तया पाखें ? अथवा प्रेमीया पाखें ? .. सीकेगु उपाय हे छु ? मस्यु, प्रेमीया पाखें हे ला.....

छगू त:धंगु धन्दा वयात जुल । 'मचा ब्बीधुनेव जि सिहे सी' धयागु वयात निश्चय जुल । उकेँ वं ल्यव:यात थ: सित कि मचाया जीवनभर लहीगु सत्य कबुल याकल । व मचाया सुखया लागि न्हागुं याय् हानं मालावनीबले पाप कर्म याय्त नं लिचिले-मखु धयागु बारम्बार वयात बाचा याकल ।

वहे सी धका: ग्याना: व वीथेँ जुल । वया छम्ह म्हाय् बुल, अनंलि गथे व ग्या:गु ख: अथे हे मचा ब्बीवं हे व सित ।

व सीगुलि याना: मिजंया नुगले तच्चोगु धा:

जुल । वं शोकयागु वेग स्वेमफुत । सोम्ह मिसाया भा:तयात न्हापांसिं हे थ्व खँया शंका दु थें । उकें वं व मिजंयात थ:गु छें: वेमते धका: गन । तर व मिजं-यात व मचा थ:म्ह हे ख: धयागु विश्वास दु । व मचायात छें: मसीक शिक्षा बीकल ।

गोदँखे फुनावन ।

गथे मेपिसं लोमंकी अथे हे पियरे मार्तलं नं वंगु खँत फुक्क लोमंकल । आ: व छम्ह त:मिम्ह मनू जुल ! वं हानं सुनाप प्रेम मया: । अम्ह ब्याहानं मयासे च्वन । वयागु जीवन साधारण रूपं चलेजुयाच्वन । व सुखी व शान्त जू । थ: प्रेमिकाया भा:तया वारे अथवा व मचाया विषये वं छुं खबर मस्यू ।

छन्हु सुथे वं थ: प्रेमिकाया भा:त सित धयागु न्यन । थ्व खँ न्यना: वया मने गजबगु भाव— दु:खथें अथवा पश्टाय्चा:गुथें जुल । व मचायागु छु गति जुल ज्वी ? व ला थ:म्ह सन्तान ख: ! वयागु लार्ग वं छु याय्फु ? न्यनानिना स्वोबले छु पत्तालगे-जुल धा:सा वया निनि वयात लहिनातल, तर इपिं निम्हं साप हे वांमलागु अवस्थाय् लानाच्वन ।

थ: म्हाय्यात स्वेगु व ग्वाहालि याय्गु वया इच्छा जुल । मचाया निनि वं म्हसीकल ।

इमिसं वयागु नांतक नं स्यूगु मदु । आ: वयागु वैस पीदँयागु ज्वीधुंकल, अयनं स्वेबले नकतिनि जौवनं जा:म्ह ल्याय्म्हथें च्वं । इपिं निम्हसिनं वयागु सत्कार यात । सुनानं शंका याई धयागुलि ग्याना: वं व मचाया मांयात थ:मं म्हस्यू धयागु खँ मल्हा: ।

गुखुनु वं व मचायात न्हापां बैठके खन—वयात साप आश्चर्य जुल । अले व ग्या:गुलि थररर खात । म्हाय् मखु, मांम्ह हे वया न्ह्योने दनाच्वन ला धयाथें जुल ।

व मचाया उलि हे वैस, अजागु हे मिखा, अजागु हे सँ, अजागु हे म्ह, हानं अथे हे खँ लहाइगु, अथे हे

न्हिलीगुनं । थपाय्चो मिलेजुगु रूप खना: भ्रमे ला:थें जुया: वेंथं जुल । वया हृदये सुलाच्वंगु पुलंगु प्रेम छकलं पिज्वयावल ।

व मचा थ: मांथें तुं सुशील व नुग: चंचंधा: । निम्हेसिनं थवंथ: लाहा ज्वन—अनंलि याकनं इपिं निम्हेसियां त:धंगु मित्रता जुल ।

थ:गु छें: ल्याहां वसेलि थ:गु नुग:यागु पुलंगु घा: हानं स्यानावोथें जुल । लाहातं ख्वा: तोपुया: ताऊत ख्वयाच्वन । व ख्वयाच्वन सीधुंकूम्ह प्रेमिकाया निमित्तं । वयात लुमंका: व अपशोचे दुबित ।

वं थ: म्हाय्याथाय् बराबर वनेगु यात । वयागु ख्वा: मस्वोतले, नाईसेच्वंगु स: मन्यंतले, वयागु वस: फारा-फिरि सना: वोगु स:या अनुभव मयातले मन च्वनीगु हे मखु । व मचा थ: प्रेमिका हे ख: धका: गुबलें भ्रमनं जूवं । वया सीम्ह व म्वाम्हेसिगु भेद हे लोमन । थ:गु मने, थ:गु विचारे वनेधुंकूगु संभनां कालयात नं लोमंका: वं थ: ह्याय्यात थ:म्ह हे प्रेमिकाया रूपं स्वत । व मचायाके सीधुंकूम्हसिगु गुगु किपालु दुगु ख: वयात प्रेम यायां-यायां वं थ:त हे लोमंकल । व मचा थ: म्हाय् हे धयागु विषये विचार याय्गु सम्म नं वया इच्छा मन्त । वयात वं निगू रूपं प्रेम यात— गुबलें थ: प्रेमिका धका:, हानं गुबलें प्रेमिकाया सम्भना चिं धका: । तर व मचाप्रति -व, गुम्हसें निगू रूपं हानं विचित्र प्रकारं प्रेम यानाच्वन—वयागु दरिद्र-अवस्था खना: वया नुग: खो ।

वं आ: छु याय्गु ? छुं ध्यवा बोगुला ? तर छु धका: बीगु ? छु हकं ? तर व छम्ह संरक्षक ज्वी योग्यम्ह व साप पक्काम्हथें मच्चं । फुकसिनं व मिसा-यात वया प्रेमिका हे ख: धाइगु । वयात सुं छम्हनाप ब्याहा यानाबीगुला ? थ्व विचा: मने वय्व व ग्या-इगु । हानं शान्त जुया: विचा: याइगु—वनाप ब्याहा

यायत्तं सुं हे मानेज्जोमखु, छाया धाःसा व गरीब व अनाथ ।

पीयरेया मनयागु विचार व मिसाया निनिं सिल । पीयरे व मिसानाप प्रेम याः धयागु खँ वं सिल । अथेनं व छु खँया लागि पियाच्चनागु खः वं थमं हे मस्यु ।

छन्हु एकान्ते—बहनी इपिं निम्हं शोफाय् (कवचथेजागु) थिथि ख्वाः स्वयाः च्वंच्वन । काचाक्क वं व मिसायागु लाहा थःगु लाहाते काल—थः हे ब्वाम्हेस्यांथे । गुलि कीशिश यात नं व लाहा वं तोते-मफु, छाया धाःसा व मिसां नं लाहा सालामकासे अथे हे तयातल । वं स्यु—गुबलेतक वं वयागु लाहा ज्वनातइ उबलेतक मन वशे तय्फैमखु, अथेनं वं व लाहा तोतेमफु । एक्कासि व मिसा थः हे वयाः घय्-प्लोकः वल—छाया धाःसा वं नं वयात उत्थे प्रेम याः गथे वया मानं । वं वहे जोशं प्रेम याः—व प्रेमया मनोवेग थः मांया पाखें वं कयातःगु ला धयाथे च्वं ।

प्रेमया जोशे वं वयागु सँय् चुपा नल । अले व मिसां थय्क्क छयँ हीकाः थस्वत । निम्हेस्यां म्हुतुसि एक्कासि ल्वात ।

गुबले—गुबले मनूत वें ज्वीयो—इपिं निम्हनं उगु बखते वहे दशाय् लात ।

भचा लिपा व मिजं पिने लाय् वल । तप्यंक थःगु छे वनेगु बाहेक मेगु याय्गु हे छ ? वं मेगु छुं बिचार याय् मफुत । छिं धयादी—वं आत्महत्या याय्माःगु खः । तर जिं धाय्—व मिसां छुं याय्गु ले ? छु वयात नं वं स्याय्गु ?

वं नं वयात प्रेम याः । वयागु प्रेमे तीव्रता दु—गुगु प्रेम थः मांया पाखें कयातःगु खः । हानं वयातथे हे छम्ह कन्यायात वं बाहुपाशे च्युगु जुल । वं गुगु यात हृदययागु छम्ह दबेयानां याय्मफुगु उन्मादया वशे

लानाः हे याःगु खः.....वहे हृदय गुकिं क्षण भरया भिन्ने हे फुक्क खँ लौमंकाः थःत थमं हे नं लोमंकी—गुकि-यात उत्तेजना जायाच्चंगु प्रकृतिं सालाः थःत प्रेमी आलिङ्गन याकी ।

वं आत्महत्या याःगु जूसा व मिसाया छु दशा ज्वीगु ? तःधंम्ह दागी व दुःखी जुयाः व सीमालीगु । आः वं छु याय्गु ? वैत तोताछ्वय्गु ? अथवा धन बियाः सुंनप ब्याहा यानाबीगु ? तर वयागु हृदय चुंचुं दनी—वं धननं काइमखु, ब्याहा याय्-गुलीनं राजी ज्वीमखु । अले अथे हे प्राण छवै । वं ला थमं हे वयात समर्पण याय्धुंकल । वहे मनूनं वयागु सर्वनाश यात—वयागु जीवनया सुख लाकार्यंकल । हानं वयात आः अपालं दुःखे, आपालं निराशे, आपालं तापे, अनंलि याकःचा लँय् हयाः तोताबिल—अथवा कालया लुखाय् हल ।

हानं वं थमं हे नं व मिसायात प्रेम याः । व मिसायात प्रेम याइबले गुबले वयात भयनं दु, गुबले आनन्दनं ।

व मिसा ला थःहे म्हाय् खः—थ्व खय्फु । तर सृष्टिया निर्दय नियमं यानाः—छम्ह अवस्थाया घटनां वयात व मिसाया ब्वा ज्वीकल । लौकिक न्याय बमोजिम वया वनाप छुं नाता मदु, तर वयात वं वया मांयात थे हे, अक्क व स्वयानं अप्पो प्रेम याः—आः निगुलिं प्रेम वया नुगले मुंथे ।

छु वात्थे व वया म्हाय् खःला ले ? खहे खःसां छु जुल ले ? संसारे सुं मेपिसं व खँ स्युगु मखु !

सीत्यंगु बखते व मिसाया मानं गुगु बाचा याकूगु खः वनं वया लुमन—उगु बखते धाःगु दु—‘परेज्वीबले पाप याय्त्तं नं लिचिलेगु मखु ।’

अक्क थःगु घच्चायापुसे च्वंगु वासनां ब्याकुल जूसां वास्तवे वं व मिसायात प्रेम याः । अथेनं वयागु मने तःधंगु दुःख जूसां व वासनाया वशे दु, छाया

धाःसा पाप धयागु वस्तु सदां यइपुसे च्वनी ।

न्यायं ला व न्वा खः, तर गुम्हसें थ्व खँया रहस्य
सू व ला सी हे धुंकल । आः सुनां सो धकाः ?

वं थःगु मनमनं धाल — “थथे हे ज्वीमा बरु ! व
निन्दा यायबःगु रहस्यं खालि जिगु नुगले न्ह्याबलें
मुलं सुथें सुयाच्वनी; तर व मिसां गुबलें शंका याय्

मां—नेपाल

शत-शत प्रणाम,

हे जन्मभूमि मां, छंगु चरणे ।

जन्म छं बिल, मुले तथाः म्हितकल,

ग्वाराग्वारा तुलेधुन छंगु रजे,

भोजन बिल वस्त्र पुंकल,

मन्द वायुं लाहापा थानाः छं ख्वये मबिल,

थ्यन छं जितः

न्यंकाः सरिताया कलकल रव ।

लाहा ज्वनाः स्यन छं

नय्गु, ज्वीगु,

आः सयके धुन मां ! छंत गय् लोमंकेगु ?

छंगु चरणे बारम्बार प्रणाम ।

पुलकित नुगः सुया मज्वी

छंगु वाँउं गु परिधान खनाः,

स्वच्छ जल वायु त्वनाः,

मखमली लासाय् घनाः,

स्वादिष्ट सिसाफल नय्खनाः,

हिमगिरि छंगु मुकुट खनाः ?

युवक ज्वीधुन, हाकनं वृद्धावस्था, अले अन्त घड़ी ।

मां ! जितः मयो स्वगैया सुख,

छंगु मुले च्वनेदत धाःसा

सीधुंकाः हाकनं

जन्म ज्वीदयमा छंगु पावन भूमिस ।

मां, छंत व जगदीश्वरयात सहस्र प्रणाम ।

फैमखु । अनंलि जि याकःचां हे थ्वया भारि कुवी ।”

वं व मिसानाप ब्याहाया खँ छुत, अले ब्याहानं
यात ।

अनंलि व मिसा सुखी जुल वा मजू व खँ जि
मस्यु, तर जि थःहे वैगु अवस्थाय् लाःगु जूसा वं गथे
यात जि नं अथे हे याय्—थ्व खँ पक्कां खः ।

(भाजु लक्ष्मी प्रसाद “यात्री” तान्सेन)

लोममंनि मां,

छंगु सन्ततिया प्रति महान् त्याग,

सहायगु महान् कष्ट ।

क्यन शुद्धगु ममता, यात निर्मल सेवा ;

मल मूत्र त्याग याना छंगु मुले

छंत मयेक, नुग स्याकाः, यानाः, धयाः, जुयाः

छंत दुःख जुल जिगु दुःख खनाः ,

जिगु सुख हे छंगु सुख जुल,

नैसर्गिक सौन्दर्य क्यन ,

स्वर्गिक आनन्द बिल ।

छाय् मधाय् गु जि

जननि जन्म भूमिश्च स्वर्गादपि गरीयसी ?

च्वत्तापासा

१०७०

क्वब्वाःलः

भाजु शम्भुलाल श्रेष्ठ

विशेष तज्जागु भागं वइगु जल-स्रोतयात
क्वब्वाःलः अथवा जल प्रपात धाई ।

क्वब्वाःलः (भरना) या मुहान (स्वंगू किसिमयागु)
दु—(१) सरोबर (२) हिमालय व (३) वर्षाद ।

प्रथम सरोबर—थवं उत्पत्ति याःगु प्रपात बड़ो
निर्मल जुयाच्चनी । लः बड़ो यच्चुसे व सफ्फा जुई ।
थव प्रपातं लः त्वनेगु, स्नानादि यायगुयात ज्या व्यू ।
क्वब्वाःलः सदां बहेजुयाच्चनी गुबलेतक्क सरोबरे लः
दयाच्चनी । प्रपातमध्ये दकसिवे भिगु थव खः ।

दोस्रो हिमालय—च्वापुं नं क्वब्वाःलः प्याहाँ वया-
च्चन । गृष्म ऋतुं प्रचण्ड सूर्वाया तेजं च्वापु नाय्काः,
हिमनदिं अनेक कचामचा दय्काः क्वब्वाःलः क्वाहाँ
वयाच्चनी । थव प्रपात चिकुलापाखे उस्त मडु ।

तेस्रो वर्षाद—भरिं वा वईबले उत्पत्ति जुइगु थव
क्वब्वाःलः खः । भारतवर्ष, नेपाल आदि देशे तालां
मन्सुन बहेजुइगु जुयाच्चन । थुगु वखते प्रशस्त
वा वइ । गिरि राजया उच्चगु भागं क्वब्वाःलः अनेक
प्रकारं जन्म जुयाच्चनी । अनेक निनादि शब्दं क्वाहाँ
वयाच्चनी । किन्तु थव अनथनं मद्यक क्वाहाँ वइगु
जूगुलिं न्होनेलाक्को फोहर पदार्थ घय्मुयाः यंका-
च्चनी । थजागु प्रपात स्थायी रूपं च्वनीमखु ।

जल—प्रपातया दृष्य, कलकल ध्वनि पिकया-
वनाच्चंगु रमिता वंहे सी, गुह्येसिनं अनुभव याय
धुंकल जुई । वंहे थवयागु महत्व सीकाकाय्फई । वंहे
आनन्द व प्राकृतिक दृष्य खनी ।

भी नेपा देशनं छगु पर्वतीय प्रदेश खः । थन
पर्वतमालाय् थजागु क्वब्वाःलः अनगिन्ति दु । अनेक
तरहनं प्रकृति मातायात ऋःऋः धाय्कातई । धाथें
धाय्माःसा नेपाःगाले पहाड़या कुनेकाने आपालं
स्थायी प्रपातनं वयाच्चन । थजागु प्रपातया आसपासे
वाउंसे च्वंगु बनस्पति वयाच्चनी; अनेक लहर ल्यूल्यू
वनाच्चनी; जलप्राणी, की आदि बास यानाच्चनी,
भङ्गः पक्षीतसें दिव्य दृष्टिं स्वागत यानाः थःगु मधुर

शब्दं कलकल ध्वनियात सुवर्णे सुगन्ध बियाच्चनी ।
प्राणीतेत मुग्ध यानातई ।

सुन्दरीजल, दक्षिणकाली, गोदावरी, जामाचो
आदि स्थाने क्वब्वाःलः अनेकौं दयाच्चंगु दु गुगुलिं
यानाः अनयागु महत्व बड़ेजुल ।

क्वब्वाःलःयात हरेक प्रदेशे विशेष स्थान प्राप्त
जुयाच्चंगु दु । अफ्रिका महाद्विपे ब्रिटिस-गायना
धयागु प्रदेशे च्वंगु कुकेनाम जल प्रपात संसारभरे
प्रख्यात जुयाच्चन । थवया उच्चाई लगभग निदो
(२०००) फीट दु । थव स्वयगुलागि देश विदेशया
मनूत तापाःतापाः थासं अन वइगु ।

मेमेगु देशे नं जल प्रपात दु । भारतवर्षे नं थजागु
क्वब्वाःलः असंख्य दु । दकसिवे तःधंगु जौरसोप्पा
नामं उल्लेखनीय जुयाच्चन । थवया उच्चाई लगभग
च्यासः व चानचुन फीट दयाच्चन ।

मानवतेत प्राकृतिक प्रपात स्वयाःजक इच्छापूर्ण
मजूगुलिं थःथःगु प्रदेशे नं वया नकल यानाः बनावति
क्वब्वाःलःया दृष्य दयकाः सौन्दर्य पिकयातल । थव
हे प्रपातं यानाः दुःखयात सुखं मनयात शान्ति बिया-
तल । धन्य प्रपात !

क्वब्वाःलःनं मानवयात अनुपम प्राकृतिक दृष्य-
जक लाभ याकूगु मखु, बरु आधुनिक वैज्ञानिक पद्धति
अनेक साधना यानाः लाभ याकाच्चंगुदु । उदाहरणया
लागि नेपा गाले सुन्दरीजलया प्रपातं अनेक साधनां
बिजुलि (Hydro electric power) पिकयातल ।
थजागु पावरं मानवं कल, कारखाना, ज्योतिया गुलि
ज्या कयातल धाय्माःगु आवश्यक मखु । अन्य देशेनं
थजागु प्रपातयात कन्ट्रोलै तयाः मानवं हित याना-
च्चन ।

भीसं थजागु क्वब्वाःलःयात बांलाक स्वयाः
वयागु प्राकृतिक कृति आल्हादजक कायगु मखु कि
वयात हानं विज्ञान सम्बन्धी साधनां भूत लाभ
उठेयानाः मानव हितार्थ ज्या कायमाल ।

आशा

भोलाराम

गन्यागु आशा ! गुलि आश्चर्यगु आशा !!!
 ध्व पृथ्वी, ध्व आकाश, ध्व आत्मा, ध्व जीवन, ध्व
 प्राणी व निरंजननिराकार आशा व भरोसाय् वना-
 च्वन । थौं कीचानिसें मनूतक आशाया मत ज्वनाः
 वनाच्वन । आशा हे खः जीव । जीव हे खः आशा ।
 न्हाम्ह मनु हे ज्वीमा, आशा विना सुं हे च्वनेफै-
 मखु, छपलाः हे छीफैमखु । साहित्यया आशा छु ? ज्ञान
 रहित जुयाः कां जूपित लें प्रदीपया जः विकास यानाः
 स्यनाबीगु मानवता पथ साहित्यया सदाचार खः,
 प्रगतिशील साकार खः । ध्व हे साहित्यया आशा खः ।
 भी थौं आशाया हुसुद्धं पुयाः ध्व विश्वे वयाच्वना ।
 गुम्हं मनु हः ज्वनाः विश्वलिसे संघर्ष यानाच्वन ।
 गुम्हं मानव उपहार ज्वनाः मनूष्यत्वलिसे सेवा यानाः
 अन्तरात्माया भावुकता ल्वीकाः वनाच्वन । आशाया
 सिमाना मद्दु । आशाया गिन्ति मद्दु । भीसं थुकियागु
 स्यव दयकाः, प्रकृतिया न्हूगु स्वां ह्वेकाः नस्वागु
 वासना वेकाः कस्तिहायात स्वागतया निम्तोपौ बिया-
 च्वना । आशा जीवनया पासा खः । ध्व प्रेमया
 प्रमुखम्ह खः । गोतुइम्हिसिया लागी बुटी खः । निराशा
 ल्वीम्हिसिया लागी लिधंसा खः, न्वकू खः ।

थौं आशाया सुचारु मानस तुंथी लालाकाकां
 दार्शनिक जीवन न्ह्योन्ह्यो वनाच्वन । मानस तुंथी
 पलेस्वां ह्वेकाः ध्व अनन्त रूपी जुयावइच्वन । छम्ह
 मनु आशाया जः खयकाः थःगु आत्मायात साकार
 यायत स्वयाच्वन । व जुयाच्वन आशिका । आशा-
 वाटिकाय् व गथु जुयाः स्वांमायात लः व्युब्युं चाःह्यु-
 हां उखेंथुखें स्वयावल । गुगुलीसं चुलि जायावल ।
 गुगुलीसं मुखू जायावल । गुगुलीसं स्वां ह्वयावल ।
 गुगुलीसं मुसुमुसु न्हिलाः वसन्त-मंजरिया
 तां लुयावल । गुगुं लः व्युब्युं सिनावन । स्वां-
 यात स्वस्वं आशाया घःचाः छचाः चाःहिकाः गोतुल
 अनसं, चातावात वँयसं । हीमहि-हीमही चाचां हानं
 न, हानं लागिचाल । हानं तंया तूफान वयकल ।
 शान्तिया लुखा चाय्काः द्वाहां वन । अनेक खँया जटिल

आशाया लिसः कयाः वं थःगु जीवनया समस्या हल
 यानाच्वन । स्वयाच्वन जगतया तमाशा । वं धाल,
 “थौं जि आशाया वाटिका दयकाः स्वां ह्वेकानं सिना-
 वन । निरासाया स्वां ह्वयावल ।” गन्यागु आशाया
 अन्तरात्मा ! आशायात धाल, “छंगु महिमा जि थ्वी-
 केमफु, छंगु परिचय कायमफु । छंगु हा गन थ्यनाच्वन
 ध्व जि ल्वीकेमफु । याः छ परमार्थी खः । याः छ
 अन्तर्यामी खः । छंगु गन्यागु प्रभुत्व ! गन्यागु नां !!
 गन्यागु शक्ति !”

आशाया शील जीवनया ध्वनि खः । आशा जीव-
 नया लँपु खः । ध्व विश्वया गामी खः । वेदनां तडित
 जुयाच्वंपित ध्व अमिगु लागी वासः खः । ध्व सुधा
 खः । यदि मानव-जीवने आशाया शीर्षक मरुसा
 मानवता थाहाँ वय्फैमखु । न्हाबलें भ्यातनाले दुना-
 च्वनी । गथे वं ध्व मनूया कल्पित तरु तम्मा यायां हल ?
 आखिरे मनूनं वहे आशाया कच्चा ज्वनाच्वन । हानं
 आशाया तुं जायकाः थःगु मानव कर्तव्य यानाच्वन ।
 आशा जीवनया प्याला खः । किन्तु अय्जक धयां
 मज्यु, उकी भीसं सरस चारु बिया हे च्वनेमाः । अले
 प्यालां थःगु परिचय व्युब्युं वइ । अले भीसं थज्या-
 म्ह धकाः ह्यसीकेफई वयात ।

आशाया व्यक्तिगत छु दु ? वेदनायात आनन्द,
 पीडितयात सुख, निरासायात आशा, टुहुरायात
 लिधंसा ध्व बीगु वयागु परम लक्ष्य खः । वेदनां हैरान
 जूपित प्रेमया आंशका बीम्ह ध्व हे खः । स्नेह-प्या-
 लाय् आशाया रस जायकाः ध्व आत्मायात त्वंकाच्वन ।
 वया अमूल्य उपहार मानस तुंथी पिचायाच्वन ध्व
 भावुकता । थौं आशाया खाने गगं गन थ्यनेधुंकल ?
 गान्धीं नं थःगु आशायात स्वांमाःया वासना
 थें वेकाः थौं विश्वे मानवताया ध्वांय् वेकाः महान्
 कार्य यानावन । गुम्हं मानव सत्य, प्रेम व अहिंसाया
 मूर्ति जुयावल । ध्व मनूतेत तःधंगु शिक्षा खः । मन-
 यात भंगः यानाः, आशा दीपक जुयाः कलमष लें
 सुरश्मि व्युब्युं थंकातल ध्व मार्ग । आशा, छंगु गन्यागु
 चमत्कार ! गन्यागु आश्रय !!

मचाखाचा

छगू घटना

भाजु आशाराम शाक्य

छन्हू गगने,
फुक खगते

जुल छुछु थें
खल फुक हे ।

छुछु जुल थें
गुलिं वल छें

गुलिं जुत बें
गुलिं जुल वें ।

अथ्य थथ्य छुं
मसिया तुं

कालकुल तुं
हाल छथुं ।

रवि गगने
मदु गनं हे,

तर वल रे
जलदत हे ।

पूर्व स्वया
पश्चिमया—

उत्तरया—
दुःख जुया

जलद वया
नीर छ्याः,

दुःख कयाः
बीत वयाः

‘धर-धर’ या
त्रास बियाः,

बिसिक्यगु या
मनस तथाः

अति जोरं
शब्द बलं

जुल गर्जन
मदु वर्णन् ।

तर छथुं
वल हुसुलं

तुयूगु तुं
जलया बुं

‘धर-धर’ छुं
फुत छथुं,

मेघत सुं
महाल छुं

दनि केवल
कोलाहल

धौं व खिचा
जुल स्व खया

पलखलिपा
दुसां निशा

रवि गगने
खन्यमदुसां

कुमुदिनि नं
मवोनिसां

तेजोमय जा
जुल अन न्हां

मनूत जा
छु जूगु ल्या

धकाः स्वया
च्वन घटना ।

जिगु न्हिच्छिया ज्या

—छम्ह मचा

- १ सुथ न्हाप्पनं दनाः झारा च्वाँवनेगु ।
- २ झारा च्वनावय धुनेव ख्वाः सिलेगु ।
- ३ ख्वा सिले धुनेव पाठ घोके यायगु ।
- ४ ६ बजे जुल कि जा नःवनेगु ।
- ५ जा नयधुनेव भचा आराम कयाः स्कूले वनेगु ।
- ६ स्कूलं ल्याहाँ वयाः बजि नयगु ।

- ७ बजि नयधुनेव छें ज्या छगू-निगू यायगु ।
- ८ ज्या सिधयव ख्यले म्हितः वनेगु ।
- ९ ख्यँल कि वयाः मांबौपिनाप खँ ल्हानाच्वनेगु ।
- १० जा नयधुनेव भचा आराम कायगु ।
- ११ आराम काय धुनेव आखः वनेगु ।
- १२ आखः वनेगायव याउँक घनेगु ।

सम्पादकीय

सिथि नखः

प्रत्येक देशे प्रत्येक जातिया थःथःगु कुलायनि व परस्परं चलेजुयावयाच्चंगु नखः-चखः दु । थ्व नखः चखः आफैआफ दयावोगु मखु, न सुं द्योनं वयाः दयकाव्युगु । थ्व खः मनूनं दयकातःगु । नखः-चखः संस्कृतिया छमू रूप खः, सभ्यताया छपाः न्हाय्कं खः । नखः-चखःया इतिहास स्वयाः विशेष जाति विशेष सभ्यता व संस्कृतिया प्रतीक खः, विशेष काले विशेष जाति थुलितक न्हाः धकाः धायफु । नखः-चखः वल, नये-त्वने-तीगु जोरजाम यायमाल धकाः मनूत तन्फने ज्वी । तर छाय् वल, छु जुयाः वल धयागु खँ सीकेगु सुनानं कुतः मयाः । दृष्टान्त स्वरूप देसिपूजा । ताल्ला देसिपूजा व चिकुला देसिपूजा धकाः दँय् निम्नो भारी नकसां आगमे चजा हालाः पूजा याई । थ्व दिने आज्जु व अजिमा नापलाइगु धयातल । धार्मिक (तान्त्रिक) मतं थये धायगु ठीक ज्वीफु । तर वास्तवे थ्व खः सूर्यो करकट रेखाय् व मकर रेखाय् थ्यनीगु । अर्कि हे ला थ्वयात उत्तरायणी व दक्षिणायणी ज्वीगु धकाः नं धयातल । देसिपूजानं थुगु हे भाःपाखे ज्वीगु ।

नेपालीते, विशेष यानाः नेवाते, खुमू नखः व खुमू चखः दु । उकी हे मध्ये सिथि नखः नं छमू खः । दच्छि तक नखः-चखः मानेयानाः भ्वे नयावयागुया अवसान ज्वीगु थ्व हे नखलं खः । नेपा कृषि प्रधान देश । ताल्लां म्हम्हि भयातुयाः, सुखसाख मदयाः म्हाइपुसे च्वनोगु हानं किसानिते ज्यानं उस्त मदइगु समय । अथे जूगुलि रसरङ्गं न्हि छ्यायत दिमूपूजा दयकातल । सिथि नखःतक या भित्रे सकस्यां दिमूपूजा सिधयमाः । दिमूपूजा मन्याःपिसं सिथि नखः तज्जिक मानेयाई, न्याःपिसं छुं भवा लिसाली । सिथि नखःयात दिमू-पूजाया हे पैताखलः धाःसां ज्य । सिथि नखः नं पवी ।

पूर्विया फ्य् वयगु थालेज्वी । आकाशे हाक्कुक् सुपाय् किसीद्वं बो काकां वोगु खनेदयावई । थुमित स्वस्वं हे किसानिते नुगः पीपी नुईधुंकी । धमाधम वानं वयगु थालेजुल कि सिनाज्या वं वं हे लाबला लिलाइमखु । अले नखः-चखः मानेयानाच्चनेत फुसत काःवनेगु हे गन ! वा पीसिधल कि वरु गथामुगःचःरे वई । अले हानं दच्छियात नखः स्वानावनी । ओ नयाः थ्वं त्वनाः नखः सिधइगु, हानं शुरु जुइगुनं ओ नयाः, थ्वं त्वनाः हे । गुंपुनीतक या भित्रे सिनाज्या बिल्कुल हे सिधई । अले गुन्हुतक ख्यालः वयाः, प्याखं ह्वीकाः खूब रसरङ्ग याई । मोहनियात न्हूगु वा वई । अर्कि न्हूगु बजि कूछि-कूछि तयाः भ्वे नई, हानं भ्वैफसि नापं न्हूगु वानं स्वनी । स्वतिं ला भखारि हे जाय धुंकी अले लक्ष्मीपूजा छाय् मयाई ? म्हास्सुगु वाब्वे फसं कयाः ममुद्रया लहरायें सनाः सौन्दर्य प्याहां वयाच्चनी बले हे न्हूगु वामा छयाः वसुन्धरा व्रत च्वनी । अस-मुरु अजिमा (अन्नपूर्णा) या जात्रा पाहांचःरेबले मजुसे मोहनिबले ज्वीगु कारणनं थुकिं हे ला खः नि ! थुग हे किसिमं प्रत्येक नखः वा चखःया ल्युने छमू-छमू अर्थ दु, व अर्थ खः भ्नीगु दैनिक जीव-ननाप सम्बन्ध दुगु । हानं सिथि नखःबले ओ नयगु व गुंपुनीबले क्वाति त्वनेगुया नं थःथःगु देशया आध्यात्मिक व शारीरिक परिस्थिति अनुसार छमू मखु छमू अर्थ अवश्य दु ।

नखः-चखः धयागु सुयाजक मयई ! अन्न जलया शरीरयात न्हाबलें जोतेजक यानातय फइमखु । अर्कि न्हिच्छि परिश्रम यानाः चच्छि विश्राम कायगु प्राकृतिक नियम बनेजुयाच्चंगु दु । तर शरीरया नापनापं मननं दु । मन व शरीर मिलेजुयाः हे थ्व संसार चले-

जुयाच्चंगु अर्थात् मन व शरीरयात संसार रूपी रथया निचा: घ:चा: धायमा:। अकिं शरीरया नापनापं मनयात नं विश्राम मा:। ख्या:-ठट्टा, सैर-सपाटि, रहर-बहर इत्यादि हे मनयात सुख व आनन्द दर्ई। आर्थिक निर्णयया (Economic determinism) सिद्धान्त बमोजिम नये-त्वने-तिये दत्त धायव मेगु फुक्क समस्या अथे हे हल जुयावनी, मनयात नं सुख-आनन्द दर्ई। तर वास्तविक खँ थथे मखु। बुद्ध व वर्धमानं राजमहल तोता: छाय् तपस्या या:वन, छाय् भिक्षा पवना: नया-जुल ? भर्तृहरि जुजुं छाय् सन्यास काल ? नये-त्वने तिये दयव फुक्क समस्या हल ज्वीगु जूसा त:मि धाक्को-सित छुं हे दु:ख मदयमा:, ध्यबा दुर्पि सुं हे मूर्ख मज्जीमा:। अकिं खँ हृदय व मनयागु ख: सिबेत प्वा:यागु मखु। मानवतायागु सेवा यायगु, संसारे शान्ति ह्यगु इच्छा मनं याइगु ख:, प्वा:नं मखु। अन्याय व अत्याचार जुयाच्चंगु स्यूर्पि, थूर्पि मानववादीतेसं वना: मकंकं, मधायकं सुं दास, किसान वा मजदूरं थ:गु उपरे जुयाच्चंगु अन्याय व अत्याचारया विरुद्धे नवा:गु आ:तक गनं खनेमदु। थन वई मनया महिमा। थुकिं काटेयाई आर्थिक निर्णयया (Economic determinism) सिद्धान्त। व्यक्ति विशेषतेसं हे मनं खनीगु जूयानिति व्यक्तितेत समाजया पासे चिनेमज्युगु नं छगू थुकिं हे। थुगु किसिमं मनं न्हाबले विचा: यायगु ज्या यानाच्चनीगु जूगुलि मनयात नं विश्राम अत्यावश्यक। अकिं हे नख:-चख: मानेयायमा:गु। ख:, गुगुं नख:-चख: थौंया जमानाय् ज्या ख्यले मदयफु, गुगुलीसं छुं सुधार यायगु आवश्यक ज्वीफु। अथे हे जसांतवि छुं वस्तु विशेषयात तोतेन्ह्यो अथवा उकी छुं हेरफेर यायन्ह्यो वया इतिहास सीकेगु परमावश्यक।

नख:-चख: भीसं मानेयायमा:। बेला-बखते भ्वेनं नय्मा:। मनोरञ्जनं यायमा:। तर अति सर्वत्र विवर्जयेत। त्यंक भ्वे नया: नख: मानेयातले मो स्या, प्वा: स्या धयाच्चनेमाल धायव अथवा झारावान्त

ज्वीका: सीमाल धायव छु मज्जा जुल ? नख:-चख: मनूनं दयकूगु ख:, न कि मनूयात नख:-चख:नं। थ:गु फाइदाया निति गुगु वस्तु थ:महं दयकूगु ख: उकी थ:त विलीन यानाच्चयगु मनुष्यत्व मखु। उकिं भीके दयकेमा: मुख्य विवेक। मार्ग मध्यम ज्वीमा:। तन व मन निगूयातं नापनापं व्वाकेमा:। तनयागु वास्ता मयासे मनयात जक आपा: ध्यान तयाच्चन धायव शोषकतेसं फाइदा उठेयाना: मनूतेत दीन-हीन ज्वीगु ईश्वरया मर्जीं ख: धायगु अन्धविश्वास पिकायके वीयो। बुद्धं धालाना: ध्यान यानाच्चंतले ज्ञान ल्वीकेमफु। सुजातां दान व्यगु खीर भोजन यासेलितिनि ज्ञान प्राप्त जुल। हानं मनं मखंकं तनजक न्हाक्को हृष्टपुष्ट जूसां उन्नति ज्वीफइमखु। थव खँ ला च्वेनं धायधुंगु दु। मुख्य भीके मानवता दयकेमा:, विवेक दयकेमा:। सुयागुं वास्ताकिस्ता मयासे संसारया हा व केन्द्र जुयाच्चंमहं मनूयात ध्याने तया: शान्ति व उन्नतिया निति गन्थाय् गबले गुगु परेजुल अन्थाय् अबले उगु यानायंकेगु शक्ति दयकेमा:, ज्ञान दयकेमा:। थव ज्ञान थव शक्ति भीके अबले हे दर्ई, गबले भीसं अन्धविश्वासयात थुकलं बिया: विवेकयात चुपा नई। मनू स्वभावं हे स्वतन्त्रता प्रेमी ख:। भयाखानाय् कुना: न्हिन्हि प्यारामरिजक नकात:सां वयात यइमखु। वयात ला मा: स्वतन्त्र जीवन। 'सुयागु' अधिकारे हस्तक्षेप मयासे, सुयातं शोषण मयासे, जाल-भेले-कपट मती मतसे थ:गु उत्तरदायित्व म्हसिका:, थ:गु हि च:ति हायका: फक्कोबनं साक नया:, भिक पुना:, यत्थाय् वना:, यग्गु याना: याउंक च्वनेगुयात जीवन धाई—मनुष्य जीवन।' परस्पर सहयोग द्वारा संसारे दुगु प्रत्येक वस्तुखं फाइदा उठेयाना: शान्ति व उन्नति हहं स्वतंत्रताया लक्ष्यतक थ्यंकेत स्वयगु हे मनूया धर्म ख:। थव हे मनुष्यत्व ख:। अन्धविश्वास व अधिनायकवाद न्हाग्गु हे रूपे जूसां, न्हाग्गुया हे निति जूसां मनुष्यत्व व मानवताया निति कलंक ख:, काल ख:।

सफूया बारे

१०७०

कल्याण (हिंदू संस्कृति अंक)—गोरखपुरं प्याहां
 वइगु धार्मिक लय्पौ 'कल्याण' या विशेषाङ्क थ्व खः ।
 थुकी हिंदू संस्कृतिया बारे विभिन्न लेखकते अनेक
 लेख दु । संस्कृतिया क्षेत्र साप तःधंगु हे जुल । वथे
 थुकी जप, तप, पूजांनिसें कयाः ब्याहा, बाजं, सादान,
 शास्त्र आदियात नं कयातःगु दु । तर, 'हिंदू' शब्द
 अति विवादास्पद खः । गुम्हेस्यां विचारे हिन्दू माने
 हिन्दूस्तानया फुक बाशिन्दा मखु, वरु हिन्दू इमित हे
 जक धाई गुम्हेस्यां वेदादि शास्त्रे विश्वास याई । उजापिं
 हिन्दूतेगु समाज हे हिन्दू समाज खः, उजागु समाजे
 व्यापक जुयाच्वंगु संस्कृति हे हिन्दू संस्कृति खः ।
 मेम्हेस्यां सनातनी, समाजी, सिक्ख, जैन व बौद्ध
 न्यामू थरिं हिन्दू सम्प्रदाये अन्तर्गत जू धकाः च्वया-
 तल । हानं श्रीहरि अणे महोदयं हिन्दू संस्कृतिया हा
 वेदे जक मखु अपितु वेदयासिकं पुलांगु संस्कृती निहित
 जुयाच्वंगु दु, अकिं थ्व संस्कृति थौंकेनेयागु पुलां-
 पुलांगु संस्कृति मध्ये छगू खः धयातल । वास्तवे 'हिन्दू'
 शब्द साप हे विवादप्रस्त शब्द खः । फुकस्यां छगू हे
 विचार ज्वीमाः धयागु मदु । अकिं विषय वहे छगू
 'हिन्दू संस्कृति' जूसां विभिन्न लेखकतेसं थःथःगु
 विचारं खंथे तर्क तयाः, विभिन्न लेख थुकी च्वयातः-
 गु दु । न्ह्याम्हेस्या न्ह्यागु विचार जूसां सम्गादक
 मण्डलया विचार निं हिन्दूस्ताने प्याहां वोगु विचार
 धारा फुक हिन्दू संस्कृती दुध्याकेगु खः । अकिं हे ला
 'ऋणं कृत्वा घृतम पिबेत्' धाइम्ह चारवाक, अनीश्वर
 व अनात्मवादी बुद्ध, वेद विरोधी महावीर, मूर्ति पूजा
 विरोधी दयानन्द व फाया त्वाथं थीकेव न्ह्यागुं शुद्ध
 धाइम्ह गोविन्दसिंहपित नं थुकी स्थान बियातःगु ।

पिपासातेत थ्व छगू व्वनेव कुगातं मयाः । गुलिखे
 चित्रया नापनापं ६०४ पौ दुगु थ्व अङ्कया मू० ६॥
 जक ।

—:—

प्रेम-जीवन—च्वोम्ह ईश्वरानन्द श्रेष्ठाचार्य,
 पिकाःम्ह श्री योगानन्द श्रेष्ठाचार्य, म्वाबहाः, कान्ति-
 पुर, नेपाल । मू)६०

“जीवन हे प्रेम खः, प्रेम हे जीवन खः । प्रेम संसार
 वनेजुल, प्रेमे हे संसार स्थिरनं जुयाच्वन । प्रेम
 प्राणया वासः खः, सुख, शान्ति, स्वर्गया धुकू खः ।
 वैवाहिक सम्बन्धया नां प्रेम मखु । प्रेम माकःया
 मतेना मखु, न थ्व अन्धा खः । थःगु व लोकया हित
 गुगुली आत्मालीन जुयाच्वनी व हे प्रेम खः । गुम्हेस्यां
 सत्यया उपासना याई वयात सकस्यानं प्रेम याई ।
 थ्व प्रेम विश्वया कणकणे, अणुअणुइ विद्यमान जुया-
 च्वंगु दु । तर स्वार्थीतेसं थ्वयात जथाभावी प्रयोग
 यानाः विषाक्त यानाबिल ।” थुलि जुल 'प्रेम-जीवन'
 या सारांश । प्रेमयात विभिन्न रूपं विश्लेषण यानाः
 सच्चा प्रेमया दिग्दर्शन यानातःगु बांलाः जू । थुगु
 उमेरे थुलि गहनगु विषययात थुलि बांलाक विश्लेषण
 यानाक्यनेगु लेखकयाके विशेष प्रतिभा व विद्वत्ता
 दुगुया लक्षण खः । लेखकं शैलीनं न्हूगु ढंगयागु
 ज्वनावोगु दु । शैली हिसि दुगु, बांलाःगु हे खः, तर
 उत्तिकं थाकुगुनं जूयानितिं थाय्थासे त्रुटिनं खनेदु ।
 हानं अमेरिकन प्रेम व भारतीय प्रेम धकाः प्रेमयात
 देश व जाति विशेषे विभाजन यानातःगु ठीक मजू ।
 हानं थुलि गहनगु विषयया नितिं भौं व छपाईनं
 मलो ।

थ्व विशेषाङ्क धार्थं हे विशेषाङ्क खः । लोवनापुसे
 च्वं । प्राचीन हिंदू संस्कृति सीकेगु इच्छा दुपिं ज्ञानया

समाचार

स्वांया पुनी महोत्सव

कान्तिपुर—थुगुसी स्वांयापुनी महोत्सव प्रोग्रामानुसार साप हे बांलाक जुल । अन्दाजी ५००-६०० मनूतेसं अष्ट-दश शील प्रार्थना यात । उखुनुयात इमिगु भोजनया बन्दोबस्त आनन्दकुटी हे जुल ।

आमालिखते उपासक हेराभाइनं अस्थिघातु विराजमान याकल । दकले न्होने ५६ रश्मिया बौद्ध भण्डा, अनंलि बाजं खलःत, अनंलि धुं-धुं पांय-स्वां-स्वांसाः ज्वंपि उपासिकात । किसिया न्होन्हो भिक्षु संघ व

थुकियात यथाश्रद्धा चन्दा उठेयानाःलि मचाक्को घापं च्वंपि २०१५ ह्य उपासक-उपासिकात दु ।

न्हिनेस्या ३। वजे सरकारं जात्रा यायत बक्से जूह्य किसिया ह्यय स्वांनं भाःभाः धायक छायपातःग

लामाघेलुं, अनागारिका व अनित । किसिया जःस व ल्यूने साधुकार यानाच्च्वंपि सर्वसाधारण उपासकत एवं रीतं यात्रा जुयाः श्रीघः विहारे थ्यंबले ७ वजे जुल । यात्रा शुरु जूबले बाजं ४।५ थो जक दु

जुल । तामासिपाः ध्यंबले जम्मा ७१ थो खात ।

अस्थि धातु सुशोभित यानातःगु आश्रमे बिज्याके धुंकाः गिलान प्रत्यय भैषर्य तथाः बुद्ध पूजा जुल । थाय्थासे बाहा, बहि, ननि, चुक, छे फुकबनं मत जाज्वल्य जुल ।

पारुखुनु हानं १ बजे किसिया म्ह्य् अस्थिधातु बिज्याका श्रीघः विहारं जात्रा प्रस्थान जुल । येँदे चाहीकाः आनन्दकुटिया तक्वे ध्यंबले अन च्वंच्वं पि उपासिकोपासिकातेसं धुं-धुपांय् ज्वनाः लँस्वोवल । आनन्दकुटी भण्डा ध्यंबले अन्दाजि १॥ बजे जुल । किसि पाः गय्व स्वको साधुकार जुल । अनलि किसियात श्रीलंका चैत्यया लिक्क हयाः भाजुरत्न साहूया छथले तथाः धातु क्वकाल । अले श्री दयावीर सिंहजुं सकल जनतायात धन्यवाद बियालि देँदसं थथे हे सर्वज्ञ धातुरा जात्रा यायदय्मा धकाः स्वको साधुकार याकल । अले भिक्षु नारद महास्थविरं मैत्रिपूर्वक दयाच्वंक्को उपासक - उपासिकापित धन्यवाद बियाबिज्यात ।

बहनिसिया ६ बजेतक धातु आसने बिज्याकाः गिलान प्रत्यय भैषर्य तथाः बुद्ध पूजा जुल । उइले तक्क ज्ञानमाला भजननं जुयाच्वन, तुतः व्वंपिनं दु ।

दुतियाखुनु सुथे ६ बजे सदांयथे नारद महास्थविरयागु व्याख्यान सिधयकाः अस्थि धातु श्री लंका चैत्ये विसर्जन यात ।

जात्राय् शामेल जूपिं बाजं खलःत थथे—काहा १, नाय्खि-२, धिमे, धुंज्या-१४, धिमेजक-१०, दापा-१७, दापा पैता--६, कोचाखि बय्--३, बांसुरी धुलक, पछिमा-६, गुंलाबाजं--११, भजन--३, ज्ञानमाला भजन--३, तुतः -३ ।

निन्दु-निन्दुया उलिमछि दर्शकतेत अपाय्धंगु जात्राय् 'परोपकार' या स्वयंसेवकतेसं थाय्थासे च्वनाः लः त्वंकाः साप हे बाँलाक सेवा यात । गनं भचा हूल जुल, सुं तिरिक्क हाल धयागु हे मडु । थ्व फुक्क

मानव प्रति मानवया स्नेह, प्रेम, सौहार्दता दुगुया लक्षण खः ।

यले लंकाया छाँटं पुनी न्हयथुखुनु हे उत्सव माने यात । सुथे नारद महास्थविर सहित अन्यान्य भिक्षुपित यमंगल विहारे भोजन याकाःलि न्हिने १ बजे ईबहि विहारे बौद्ध भण्डा व्वयकाः धर्म देशना जुल । मचातेसं मधुर स्वरं बुद्ध प्रार्थनानं यात ।

पूर्व १ नं० भोंदेसे बछला गाः ८ खुनु बहनिसेनिसें चच्छियंकं महापरित्राण पाठ जुल । कनेखुनु धर्मदेशना जुल । भिक्षु संघ व श्रामणेर यानाः १२ म्ह उपस्थित जुल । येँयापि उपासकोपासिकातनं परित्राण पाठ यायत माःगु जुल ।

भोजपुर—२४६४ या बुद्धजयन्ती उत्सव वैशाख स्वांया पुनीया उमलक्षे वैशाख शुक्रचतुर्दशीया रात्री ८ बजेनिसें शील प्रार्थना तथा स्वागतम् प्रार्थना याय् धुंकाः गोलान प्रत्यय भैषर्यसह बुद्धपूजा व धर्म देशना जुयालि रात्री ज्ञानमाला भजन तथा पुलांगु दाफा-भजन तुतः व्वनाः भारी नकसां रात्री जागराम च्वनाः जुल । वैशाख पुनीया प्रातःकालनिसेंया प्रोग्राम थथेः—

(१) प्रातःकालया ६॥ बजे शीलप्रार्थना तथा बालिकातेसं सुन्दरमूर्ति व स्वागतम् धैगु प्रार्थना याःगु जुल ।

(२) ७ बजेनिसें ८ बजेतक बुद्धपूजा संक्षिप्त देशना सह (भिक्षु प्रज्ञारश्मी) द्वारा जुल ।

(३) ८ बजेनिसें ८॥ बजेतक अनागारिका विशाखा, करुणापिसं निगू शब्द द्वारा महिलावर्गपित विद्याध्ययन व उद्योगी जुयगु विषये बोध ।

(४) ८॥ निसें ९॥ बजेतक भिक्षु सुबोधानन्दद्वारा बुद्धजीवनी धर्म देशना ।

(५) १२ बजेनिसें १ बजेतक परित्राण पाठ सह धर्मदेशना, बालिकापिनि प्रार्थना तथा संक्षिप्त बुद्धजीवनी प्रश्न उत्तर बाँलाक याःगु जुल ।

(६) २ बजेनिसें बुद्ध भगवान खते तथा: देशयात्रा याना: ५ बजे यात्रा पूर्ण जुया: विहारे थ्यंगु ।

५ बजेनिसें भक्तजनपिनि न्होने भिक्षु पिनिपाखें भगवान बुद्धया महिमा संक्षिप्त कना: भक्तजनपिन्त धन्यवाद सह विदा । उक्त यात्राय् गुंला वाजं, दाफा भजन, ज्ञानमाला, भजन, बालिकापिनि सुन्दरमूर्ति स्वागतम् प्रार्थना, तुत: आदि क्रमश: थोथो छुतेजुया: शान्तिपूर्वक देशयात्रा याना: बुद्ध जयन्ती, २५६४ या स्वागतम् सकल ग्राम बासिपिसं या:गु जुल ।

पालपातान्सेन—थन देशे सदांयार्थे थुगुसीनं स्वंगू घटनां परिपूर्णगु स्वांया पुनीया महोत्सव भारी छांटं जुल । वैशाख लच्छि भिक्षु शाक्यानन्दं टक्सार विहारे धर्मोपदेश यानाविज्यात । वैशाख पुनीखुनु सुथ न्हापनं भिम्सेन्टोले, आनन्द विहारे भिक्षु शाक्यानन्दं उपासक-उपासिकापित पञ्चशील व अष्ट शील प्रदान यानाविज्यात । अले अत्यन्त प्रणीताकारं प्रातःकालया बुद्धपूजा जुल । भिक्षु अमृतानन्दं श्रोता-गणतेत भगवान्या उपदेश छत्वाचा न्यंकाविज्यात । थुलि सिधसेलि भिक्षुपिं सहित उपासक-उपासिकापिं सकलें टक्सार विहारे जम्मा जुल । अननं पञ्चशील अष्टशील प्रार्थना जुल । तदनन्तर भिक्षु शाक्यानन्दं प्रातःकालया बुद्धपूजा याकाविज्यात । पूजा सिधय्वं भिक्षु अमृतानन्दं श्रोतागणपित कृतार्थ यासे भगवान्या अमृतवाणी न्यंकल । उपदेश सिधय्वं भिक्षु शाक्यानन्द स्थानीय पाठशालाय् विद्यार्थीत मुंका: बोधिवृक्षस ल: छा:विज्यात । दिवाकालया भोजन पूजानं जुल । थुलि सिधय्वं विश्राम समय जुल ।

न्हिनेसिया ४।५ बजेसंनिसें टक्सार विहारे भक्त-जनपि पुन: एकत्रित जुल । ब:नी जुसेलि सुन्दरगु भगवान्या मूर्ति तथा: छायपात:गु रथ-यात्रा जुल । रथ-यात्रा तान्सेन देश छगुलिं चा:हिकल । रथयात्रा-नापं दाफाभजन आदि अनेक शब्द पूजानं दुगु जुल ।

नवीन छांटं त्रिरत्न बज्राचार्य भगवानया गुण गायन याना: जात्राया शोभा बढेयानाबिल । भिम्सेन्टोल्या ज्ञानमाला भजन-खल:तेसं नं भजनद्वारा रथयात्राया शोभा बढेयानाबिल । नगरे च्वंपिं गण्यमान्यपिं सहित आपालं लावालस्कर दुगु जुल । रथे शृंगार यानात:गु खना: मास्टर गंगा प्रसाद आर्टिस्टयात सकस्यां धन्य-वाद बिल । थन देशे वैशाख पुनीया महोत्सव सर्वे प्रथम प्रचार या:म्ह सेठ अयोध्या प्रसाद प्रधान व दँय्दसं वैशाख पुनीया जात्रा याय्गुली नायो जुया-च्वंम्ह अमृतलाल डिट्टापिं सकसियां धन्यवादया पात्र जुल । टक्सार विहारे व भिम्सेन्टोल विहारे दर्शन या:वोपिं सकसितं मनभोग प्रसाद प्रदान यात ।

बुटौल—बुटौली थुगुसी पद्म चैत्य विहारे त्रिरत्न दान-पात्रया सहायतां अति शुशोभितगु जुल्लस प्याहां वल । थपालेथें सुन्दर भाव न्हापा गवलेसं जुयामवंनी धका: सकल साहु-महाजनपिसं तारीफ यात ।

न्हापा न्हावलेसं घांय्यागु ध्वाका तइगु थासे थुगुसी ला चुन्द भिक्षुया तजबिजं सकल नगरवासी तरुण-तरुणी तथा साहु-महाजनपिके विशेष आधरो-पकार कया: सांचि ध्वाकाया छांतं अनेअनेगु मनो-ज्ञगु प्रतिमा च्वया: जवं-खवं ध्वाका तल ।

हानं साहु-महाजनपिसं प्रदान या:गु थानका-थान काप:या तत:धंगु भन्डा सहित त्रिकून भन्डा न्हेस: दयका: थायथासे व्वयका: पेना: भारी नक्सां विहारे उज्ज्वल यात ।

वैशाख सुदी १४।२ खुनुनसिं १५।३ तक्क विविधा-कारं भगवानयात अवस्था स्वया: प्रनिताहार-भैसर्ज्य तथा: त्रिकाल बुद्धपूजा यात ।

पूजापत्ति चुन्द भिक्षुं दान-शील-भावना व मनुष्यतेसं यायेमा:गु सेवा विषय व्याख्यान याना-विज्यात । थुगु हे सिलसिलाय् कथिकोदयया बालिका भिम्हसें न्हिनेसिया २ बजेनसिं ४ बजेतक्क धर्मया

विषये व समाजया विषये मधुर स्वरं भाषण बिल ।
भाषण सिधयकाः बहनी ८ बजे बुद्ध यात्रायात रूल
मिलेयात ।—

न्हापां नाय्विचा व धिमे बाजं च्वन । अनंलि
धर्मदान-पाठशालाया न्यीन्याह्य बालकत सिद्धार्थ
कुमारया चित्र दुगु पञ्चरङ्गी भण्डा ज्वंप्पि, थनंलि तोत्र
ज्वंप्पि वयोवृद्धत व ज्ञानमाला भजन खलः । थुमि लिउ-
नेसं घोखः, घोखःया अवसाने न्येह्य बालिकापिनिगु
लाहाते भोंया गुलाबस्वां स्त्रफो २ दुगु गमला ज्वंकाः
बडो बिचित्रं जात्रा यात । जात्राया अन्तिमे बुद्ध जय-
न्तिया विषये उठेजुयाच्चंगु १२००) दांया ब्याजं
फिखुधानि मनभोग प्रसाद सकलयात इनाबिल ।

कालिम्पोंग—थगुसी थन स्वन्हुयंक स्वांयापुनी
महोत्सव मानेयाःगु जुल । मई १ तारीखखुनु सुथे
६ बजे धर्मोदय विहारे बुद्ध पूजा जुल । न्हिने ४ बजे
टाउन हाले श्री सापकोटा जुया सभापतित्वे जन सभा
जुल । अंग्रेजी भिक्षु संघरक्षितं चतुरायं सत्य व आर्य
अष्टाङ्गिक मार्गया बारे साप हे छोट वंक भाषण
बियाबिज्यात । २ तारीख खुनुनं बुद्ध पूजा जुल ।
धर्मोदय विहार व त्रिपाई विहार निथासं भिक्षु व
लामापित संघदान जुल । सन्याकाइले एस० डी० ओ०
मोतोचन्द प्रधानया सभापतित्वे जनसभा जुल ।
भिक्षु जगदीस काश्यप, डा० ए० एलेजिमिच्चम, श्री
अरि बहादुर गुरुड, श्री न्हुछे बहादुर व अन्यान्य
सज्जनपिसं भाषण बिल । अनंलि ज्ञानमाला भजन
जुल । ३ तारीख खुनुनं जनसभा जुल । काश्यप भिक्षुं
'बुद्ध व गांधी' या बारे ए० एलेजिमिच्चमं 'बुद्ध व ईसा'
या बारे भाषण बिल । उखुनुनं न्हिच्छि हे भजन जुल ।

कलकत्ता—कलकत्ताय् थायथासे बुद्ध जयन्ति
मानेयात । महाबोधि सोसाइटी, बंगाली बुद्धिस्ट
एसोसिएशन, तामाड बुद्धिस्ट एसोसिएशन, बर्मालि
बौद्ध संघ मुख्यगु जुल । महाबोधि सोसाइटिया पाखें
उड़ीसाया मुख्य मंत्री (आः केन्द्रीय सरकार या

उद्योग मन्त्री) श्री हरेकृष्ण मेहतात्रया सभापतित्वे
जनसभा जुल । सोसाइटिया सभापति श्री श्यामा
प्रसाद मुखर्जीनं उपस्थित जूगु जुल । बर्माया प्रधान
मन्त्री थाकिन नू सपत्ति थवहे सभाय् शामेल ज्वीत
बर्मानिसें भाःगु जुल । सकसिनं छप्पाः म्हुतुं धयाथें
थोंकने संसारे शान्ति स्थापना याइगुली अति महत्व-
पूर्णगु धर्म बुद्ध धर्म हे खः धकाः भाषण बिल ।

लखनऊ—लखनऊले स्वांयापुनीया महोत्सव
प्रातःकालया शान्त वातावरणयात विहारे चंगु गंया
गर्जनां चिरेयानाः आरम्भ जुल । विभिन्न जाति
व जातयापि मनुतेसं वयाः बुद्ध पूजा यानाः अष्ट शील
काल । अले साधुकार यायां नगरया मूल सड़कं
जुलूस वल । बान्हिइले बुद्ध विहारे संघदान जुल ।
संध्याकाइले लखनऊ विश्वविद्यालययाम्ह श्री सी०
डी० च्याटरजीया सभापतित्वे रिसालदार पार्के जन
सभा जुल । श्री पुरुषोत्तम दास टण्डन, भदन्त आनन्द
कौशल्यायन, भदन्त शान्ति भिक्षु शास्त्री, पंचण्डिका
प्रसाद, बोधानन्द महास्थविर व मेमेपिं सज्जमपिसं
प्रभावपूर्ण भाषण बिल । हालेतिति कैनाडां भाःम्ह
बुद्धोपासक जौसेफ ई० कैनं नं बौद्ध सिद्धान्तया बारे
विद्वत्पूर्ण भाषण बिल । सभापतिजुं बुद्ध धर्मया
महत्व सम्बन्धी भाषण बियालि बौद्ध सिद्धांतयात
मनुतेसं बालाक थ्वीकेगु कुतः मयाः धकाः खेद प्रकट
यानादिल । सभाया आरम्भ, अन्त निगुलिं मिसातेसं
'जन गण मन' मे हालाः जुल ।

शोक

अति श्रद्धावन्त श्री गोविन्द लाल उपासक अल्प
वैसे अकस्मात स्वर्गवास जुल । शोकाकुल परिवारनाप
जिमिगु नं समवेदना दु ।

न्हू सदस्य

अंग्रेजी श्रामणेर संघरक्षित व अंग्रेजी अनागारिक
शासन रत्न नियमानुसार धर्मोदय सभाया सदस्य
जुयाबिज्यात ।

सूचना

थः हे गुनाः वा सुनानं खनाः हिनाभौ लिवोगुलि निगू 'धर्मोदय' ल्याहाँ वोगु दु। धर्मोदय मथ्यंम्ह लेखकं वा ग्राहकं सूचना बियाहयगु कृपा यानादोमाल। ल्यपत्ति हे छगू-निगू धर्मोदय थथे जुयाः ल्याहाँ वो। गुगु अङ्क गुम्हेसित मथ्यन उगु अङ्कया बारे उम्ह सज्जनं म्हुतु स्याक उखें थुखें हाःमजुसे तप्यंक सम्पादकया नामे पोस्टकार्ड छगू च्वयाहयगु कृपा यानादीसा साप हे ज्यू।—सं०

च्वसा पासा

पासा ला सकलं खः। मनु मात्र सकलं पासा। तर, पासाया नाता व सम्बन्ध फरक-फरक गुम्हं ज्यानया पासा जूसा गुम्हं खेलबाडया पासा, गुम्हं गफ यायम्ह पासा जूसा गुम्हं छलफल यायम्ह पासा। पासा यक्को दु, अथे हे पासाया रूपनं। अकिं च्वसा पासा। च्वसा पासा अर्थात् छुं च्वयाः च्वयागु खँया बारे थिथिबिचाः यायम्ह पासा।

'च्वसा पासा' वंगु वैशाख पुनीखुनु कलकत्ता महानगरे स्थापना जुल। नेवा भासं च्वयगु व च्वनेगु प्रोत्साहन बीगु, लेख व साहित्यया बारे नापलानाः अथवा पौद्वारा विचार आदान-प्रदान यायगु, नेवा भाय्यागु सफूत पिकायगु व नेवा आखयात पुनरोत्थान यायगु हे थ्वया छगूजक उद्देश्य खः। हालयात थुकी निम्ह अस्थायी संचालकत नियुक्त जगु दु। प्रवेश ल्हापं २) व सदस्य ल्हापं दच्छिया १) बियाः च्वे च्वंगु उद्देश्य वित्त बुम्जेजूपि न्ह्याम्हं थुकी द्वाहाँ वयफु।

'च्वसा पासा' या बारे छुं खँ न्यनेगु इच्छा दुम्हेस्यां कम्पनी च्यागःया टिकट तथाः पौ च्वया-दिसं।

प्रेम बहादुर कंसकार, मदनलोचन सिंह,

संचालक 'च्वसा पासा'

४, रामजीदास जेटिया लेन, बडाबजार, कलकत्ता

सधन्यवाद स्वीकार

वंगु कहानी अङ्कया निति विशेष चन्दा—

छम्ह पाठक ... १५) " चैत्यरत्न ... २)

श्री अशोक ... १०) " मोतोछोकं वेलरत्न ... २)

" भीमराज साहू ... ५ ल्य पौयात चन्दा—

" कुमार ... २॥ श्री आदिवज्र वज्राचार्य

" पूर्णमान ... २) (स्व० भौमचा क्वमुदेवीया नामं) १०)

" पन्नाजीव ... २) श्री बेखारत जोगरत ... २)